

EĞRİDİR EVLİYALARI

Abdulhalim Durma

(Evliyalr Şehri Isparta'dan)

Eğridir Evliyalrı

İbni Batutta 1333 yılında Eğirdir'e uğradığında burada gördüklerini ve yaşadıklarını şöyle anlatır. "Nüfusu çok, sokakları temiz ve güzeldir. Nehir, orman, bağ ve bahçeleri pek çok büyük ve mamur bir şehirdir. Suyu tatlı, çok güzel bir gölü vardır. Bu göl yoluyla gemiler Akşehir, Beyşehir taraflarına yolcu taşırlar. Eğirdir'de büyük bir cami karşısındaki medreseye indim. Müderris, alim Hacı Musluhiddin karşıladı beni. Fevkalade ikram ve misafirperverlik gösterdi. Eğirdir hükümdarı Dünder oğlu İshak Beydir. O memleketler hükümdarlarının büyüklerindendir. Güzel vasıflarla bezenmiş biridir. Her gün ikindi namazını Ulu Camide kılar. Namazdan sonra güney duvarına dayanır, oturur. Huzurunda hafızlar tahtadan yapılmış yüksek bir kürsüye oturarak Kur'an'dan öyle

güzel sesle sureler okurlar ki, ruhlar müteessir olur, kalpler huzur bulur, bedenler titrer, gözler yaşarır. Sonra Sultan sarayına döner. Ramazan ayını İshak Sultanın yanında geçirdim. Sultan her Ramazan gecesi halıyla donatılmış tahtına oturur, yüksek yastığına dayanır, din alimi Musluhiddin de yanına otururdu. Ben de alim müderrisin yanına oturdum. Bizden sonra da devlet adamları ve saltanat emirleri otururdu. İçinde mercimek bulunan yağlı ve şekerli bir tiritile iftar edilirdi. İshak Sultan, "Allah'ın sevgilisi peygamberimiz yemeğe tiritile başladığı için biz de tiritile başlarız.", derdi. Ardından diğer yemekler gelirdi. Bütün Ramazan geceleri böyle geçti. Bu sırada İshak Sultanın bir oğlu öldü. Cenaze gömüldükten sonra Sultan ile medresedeki öğrenciler üç gün sabah namazından sonra sultanzadenin

mezarını ziyaret ettiler. İkinci günü halk ile ben de gittim. Sultan beni yaya görünce at göndererek özür diledi. Medreseye döndüğümde atı geri verdim. Sultan, "Ben atı geçici değil, armağan olarak verdim.", demiş. Sultan atı geri gönderdikten başka bana bir kat elbise ile para da ihsan etti.”

Bundan birkaç yıl önce, 1328 yılında, şehrin Ulu Camisi olan yapının Hızır Bey tarafından yeniden yapılrçasına onarılması ile Hızır Bey camisi adıyla anılmaya başlar. Cami Hüsametdin İlyas Bey zamanında Eğirdir'i yakıp yıkan Karamanoğlu Alaaddin tarafından da bir yangın görür¹. Şikari bu olayı şöyle anlatır. "İnsanları davar kırar gibi kırdılar. Hülasa Hamid diyarını şöyle harap eylediler ki, dünya dünya olalı böyle zulüm olmamıştır. Faruk-ul Azam namında yanan Cami-i Şerifin dünyada benzeri yoktu." 1814'te de büyük bir yangın geçiren cami, neredeyse tamamıyla harap olur. Vakıf gelirleri, halktan toplanan paralar, Burdurlu bir hayırseverin serveti onarıma yetmez. Ancak Yılanlıoğlu Şeyh Ali Ağa'nın desteğiyle 1820 tarihinde tekrar ibadete açılır. Baba Sultan Zaviyesine ait sedir koruluğundan müftüden fetva alınarak yeteri kadar ağaç kestirilmiştir. 1884 tarihinde de Ağalardan Hacı Murat öncülüğünde yeniden bir onarımdan geçmiştir. Daha önce üstü dam olduğu için karı kürümek amacıyla ortası açık, altında kar kuyusu olan toprak çatı, kiremit çatı haline getirilmiştir. 1914'teki Isparta depreminde de iki metre çapında, otuz iki metre yüksekliğinde olan minarenin alemi düşmüş ve onarılmıştır. 3000 kişi alacak büyüklükte olan caminin bir kitaplığı olduğu,

fakat akıbeti, antik halılarının ne olduğu konusunda bilgi edinilememiştir. 1480'den sonraki kayıtlarda Ulu Cami'nin dükkan kiralari ve Bağ, Sevinçbey, Dadıl (Ertokuş hanı yöresi) gibi köylerdeki yerlerden sağlanan gelirler olduğu yazılıdır. Caminin Medreseye bakan bir ana kapısı, bir de batıya açılan ikinci kapısı vardır.

Ana eyvan üzerindeki kitabesinden 1301 yılında Hamidoğlu Dünder Bey tarafından inşa ettirilen Dünder Bey Medresesi'nin kapısının, Eğirdir Denizli yolunun üçüncü km.sinde yer alan han kalıntısından getirilmiş olduğu 1236 tarihli taçkapı kitabesinden anlaşıyor². Çok uzun süre hizmet vermiş olmasına rağmen Yılanlıoğlu Şeyh Ali Ağa Medresesi açıldıktan sonra Dünder Bey Medresesinin öneminin azaldığı, eğitimin zayıfladığı ve yapının harap vaziyete düştüğü görülür. Muhtemelen, mali kaynaklarının zayıflaması, Şeyh Ali Ağa Medresesinin vakıflarının yüksek gelirli olması böyle bir sonuç doğurmuş olmalıdır. 1929-1934 yılları arasında hapishane olarak kullanılmıştır. 1950'lere kadar da kapının sol tarafı 6-7 bölümlü çarşı helası idi. 1970'lerde onarım gördükten sonra Vakıflar Genel

¹ age

² AKALIN Şebnem, Dünder Bey Medresesi, TDV İslam Ansiklopedisi

Müdürlüğü medreseyi turistik çarşı haline getirmiştir³.

EGİRDİR, PORTAL DER MEDRESSE
1379

Medresenin inşaidan yüz yıl sonra Timur 1403'de Eğirdir'i almaya geldiğinde, daha önce sadece Hristiyanların oturduğu Nis adasına Eğirdir'deki Müslüman halk da sığınır. Timur Eğirdir'i aldıktan sonra ada'ya yönelince halk adadan kaçır. Timur da adadaki kiliseleri tahrip eder. Timur'dan sonra adaya dönen Müslüman ve Hristiyan halk birlikte oturmaya başlar. Hristiyanlar yıkılan kiliselerden Kız Kilisesi'ni, Müslümanların cami yapmasına izin verirler. Zamanın yöneticileri buna izin vermeyince ada Müslümanları mescitle yetinirler. Cuma ve Bayramlarda adadan şehir merkezine geçmekte zorluk çeken halk Atabey Medresesi Müderrisi Şeyh Mehmet Efendi'nin, "Gayrimüslim ahaliye zarar vermemek kaydıyla camiye çevrilmesine", cevaz vermesi üzerine Sultan Genç Osman tarafından ferman verilmesiyle 1618'de cami olarak ibadete açılır.

Katip Çelebi'nin Cihannüma'sında Eğirdir şöyle anlatılır; "Eğirdir gölün batı kenarındadır. Gölün içine girmiş bir küçük

hisarı ve sağlam kalesi, tatlı su ile çevrilidir. Mamur çarşıları, camileri ve birçok hamamları vardır. Burada Nakşibendi tarikatının ulu evliyalrı ve bazı şeyhlerinin mübarek mezarları olup, üzerlerinde camii şerif ve imareti yapılmıştır. Bu şehirde medrese vardır."

Seyyahların gözünde Eğirdir cazibesini hep muhafaza etmiştir. 1833'te gelen İngiliz konsolos Arundel, şehrin üzerinde bıraktığı tesiri şu sözlerle dile getirir. "... hiçbir kelimeyle tarif edilemeyecek güzellikte ve huzur verici bir manzarayla karşılaştık. Sağımızda kalan göle doğru uzanmış üzüm bağları, her türden meyve ağaçları, orman ve önümüzdeki yüksek zirveli dağlar, hiçbir ressamın çizemeyeceği ve hiçbir yazarın anlatamayacağı güzellikteydi. Bu manzaranın tadını doyasıya çıkartabilmek için burada uzun süre oyalandık. Ben de yapabildiğim kadarıyla bu manzarayı resmetmeye çalıştım.

EGİRDİR, ISMAIL EFENDİ UND FAMILIE
1896

1896'da yayınlanan eserinde Sarre, Eğirdir'de misafir kaldığı ev ile ilgili hatırasını şöyle yazar. "Türlü et yemekleri, sebze ve tatlılar yeniyor, her defasında son yemek geldiği zaman derin bir nefes alıyorduk.

³ GÜNGÖR Nuri, Eğirdir Ansiklopedisi

Ardından hizmetçi ibrikle geliyor, ellerimizi yıkayarak nakışlı peşkirlerle kuruluyorduk.”

Gertrude Bell, 1907’de Nisan ayı içinde gelmiş olduğu Eğridir’in etkileyici görünüşü hakkında uzun tasvirler yapmasa da, “İki buçuk saatlik bir yolculuktan sonra Eğirdir’i gördüm. Çok güzeldi. Dağların aksi gölün içine düşmüştü.”, diyerek şehrin farklılığını tasdik eder.

Nancy Lindisfarne 1984’ten önce bir süre bulunmuş olduğu Eğridir’de yaptığı saha çalışmasını “Thank God We’re Secular!” ismiyle yayınlar. Türkçeye de çevrilmiş olan bu kitabında, İslamın sıradan insanlar için ne anlama geldiğini, yaş, cinsiyet ve toplumsal sınıf farklarının insanların dinle olan ilişkilerini nasıl etkilediğini bulmaya çalışır. Yüzyıl başında yapılan düşüncülerle bugünküler, kadın mevlitleri ile erkek mevlitlerini karşılaştırarak Eğridirlilerin, kültürel dönüşümü ve sınıf farklılıklarını nasıl yaşadıklarını ortaya koymaya çalıştığı araştırmasının temel tezleri, dini ve siyasi uygulamaların cinsiyetten bağımsız düşünülemeyeceği, kurumlaşmış İslami uygulamaların devlet tarafından Türk İslamının doğru biçimi olarak dayatıldığı ve laik milliyetçiliğin, tıpkı İslam gibi, fundamentalist bir potansiyel taşıdığı şeklindedir.

Böküzade yüz yıl önceki çalışmasında⁴ Eğridir’deki mübarek zatlara ayırmış olduğu bölümde Yazla

mevkiinde, bir kümbet içinde Baba Sultan, Baba, Palaz Baba adındaki zatlarla, ayrı ayrı türbeler içinde Şeyh Murad, Şeyhülislâm Elberdaî ve damadı Pir Mehmet Höyî ve torunlarından Mehmet Çelebi ve Şeyh Burhaneddin efendilerin yatmakta olduğunu yazar. Bunlardan Şeyhülislâm Elberdaî Türkistan’da, Semerkand ülkesindeki Berda vilâyeti ahalisinden olup 1364 yılında Hicaz’a gider. Orada Hamidoğullarından Hızır bey’le karşılaşması ve onun tarafından davet edilmesi üzerine, Eğridir’e gelmiş olduğu söylenir. Bu husus 1810 yılında Yılanlıoğlu Şeyh Ali tarafından, Ispartalı hattat Yunuszade Hacı Halil Efendiye yazdırılan ve ağanın Eğridir’de yaptırdığı medresenin kütüphanesine hediye edilen (şimdi Isparta Halil Hamid Paşa kitaplığında bulunan) **Menakıp** isimli kitapta yazılıdır⁵. Şeyhülislâm’ın, Hicaz’dan memleketine giderek 16 oğlu, bir kızı ve dört hanımı ile 30 kadar dervişini alarak Eğridir’e

⁵ Bu eserin, Eğridirli Şerif Mehmet Efendinin kaleme almış olduğu ‘Menakıb-ı Burhaneddin Eğridiri’ adlı eserin istinsah edilmiş kopyası olduğu muhakkaktır. Şerif Mehmet Efendi Şeyh Burhanettin Efendi’nin torunu olup Şerifi Mehmet Çelebi’nin oğludur. 1552 yılında doğmuş, 1630 yılında ölmüştür. Mezarı İstanbul Eyüp’te, Hazreti Halit civarındadır. Müderris olmuş, Galata, Halep, Şam, Mekke, Edirne, Mısır Kadılıkalarında bulunmuştur. 1619 tarihinde Anadolu Kazaskeri, 1624 tarihinde Rumeli Kazaskeri oldu. Hacca da gitti. Dönüşünden az sonra öldü.

Aynı zamanda şairdi. Şiirlerinde Şerifi Mahlasını kullanırdı. Arapçayı, Farsçayı çok iyi bilirdi. Babası Şerif Mehmet Çelebi’nin ailesiyle ilgili toplayıp yazdığı eserden, Dedesi Şeyh Burhanettin’in kendi el yazısıyla yazdığı eserden faydalanarak bunlara kendi işittiklerini de katarak 1597 yılında "Menakıb" adlı bir eser yazmıştır. Son dönem Osmanlı Maliye Nazırlarından Eğirdirli kitap meraklısı Nafiz Paşa bu kitabı çoğaltarak İstanbul Süleymaniye kütüphanesine vakfetmiştir.

⁴ Böküzade Süleyman Sami, Kuruluşundan Bugüne Kadar Isparta Tarihi, Serenler Yayını, İstanbul, 1983

geldiği bu kitapta yer alır. Pir Mehmet Höyi ise, Türkistan'daki Hoy kasabasından olup Şeyhülislâm Elberdâi'ye intisap etmiş ve damadı olmuştur. Şeyhülislâmın ölümünde yerine damadı Pir Mehmet geçmiş ve Halife unvanını almıştır.

Pir Mehmet Halife'nin, Berdai'nin kızı Zeynep hanım'dan doğma oğlu Şeyh Mehmet Çelebi kimyaya merak salmış ve sonra diğer bilimlerde tahsilini ikmal etmiştir. Şeyh Mehmet Çelebi'den sonra tekke bir süre şeyhler tarafından yönetilir, nihayet Mehmet Çelebi'nin torunu Burhaneddin küçük yaşta bu tekkenin şeyhliğine getirilir.

Baba Sultan denilen zatın Egridir kalesinin ilk fethinde kale bekçisi olan gazilerin başı ve babası olduğu ve 900 yıl kadar önce öldüğü söylenir. Egridir'deki türbesinin kitabesinde türbenin 1358'de Muzafferiddin Mustafa beyin oğlu Hüsameddin İlyas bey adına yapılmış olduğu yazılıdır. 1450'lerden sonraki vergi kayıtlarında vakıfları olduğu görülmektedir. Cumhuriyet döneminde Tekke ve türbelerle ilgili kanun çıkmadan önce de tutulan balıkların çoğunun Baba Sultan zaviyesine gönderildiği anlatılır.

İsparta'nın Egridir ilçesi Yazla Mahallesi'nde bulunan Baba Sultan

Türbesi'nin beyaz mermer üzerine sülüs hatlı kitabesinden türbenin, Hamidoğlu İlyas Bey tarafından İsa bin Musa adına 1358'de yaptırıldığı öğrenilmektedir. Egridir Caddesi'nin üzerinde bulunan türbe sekizgen planlı olup, üzeri konik bir çatı ile örtülmüştür. Selçuklu mimari üslubunda köfeki taşından yapılmış olan türbenin her yüzünde yuvarlak kemerler ve bunların içerisinde de birer pencere bulunmaktadır. Türbenin girişi güney yönündedir. Vaktiyle türbe içerisinde Baba Sultan'dan başka Zorti Baba (Sureti Baba) ve Palaz Baba isimli kişiler de gömülü idi. Türbe çeşitli dönemlerde birkaç kez onarım geçirmesine rağmen özgünlüğünü korumuştur. Baba Sultan'ın Egridir Kalesi'nin ilk fethinde kale bekçisi olan gazilerin başı olduğu ve ölüm tarihinin 900 yıl önce olduğunu söyleyenler varsa da bu konuda resmi bir kayıt ve vesika bulunmamaktadır. Sultan Baba'ya evlenemeyen kızlar, yürüyemeyenler gelerek dua ederler. Ayrıca etek, pantolon gibi kıyafetlerini yataının üstüne bırakarak dualarının kabul olmasını isterler. Adak olarak da fakirler giydirilir, mevlit okutulur ve çevredeki insanlara pilav yedirilirmiş. Türbenin restorasyon çalışmaları sırasında Baba Sultan'ın kabri dışındaki diğer mezarlar kaldırılır.

Baba Sultan hakkında, onun Hacı Bektaş

Veli'nin torunu olduğu da ileri sürülür. Babasının Lale Sultan ve isminin Mürsel olduğu ve Mürsel Sultan diye anıldığı ve eğitimi tamamladıktan sonra Baba ünvanını kazandığı anlatılır. Baba Sultan'ın tarikatın dördüncü halifesi olarak 1357-1369 yılları arasında tarikatın postunda oturduğu, halifeliği sırasında güvenilir adamlarından Ebu Musa oğlu Şeyh İsa Deduki'yi Eğridir'e gönderip bir zaviye yaptırdığı ve buraya kendi adını verdiğini nakledilir. Baba Sultan yaşlandığı vakit buradaki zaviyesine gelir ve bir müddet sonra da ahirete intikal eder. Vasiyeti üzerine bugünkü türbesinin bulunduğu yere defnedilir.

Menkıbeye göre, “oradaki bir kadın çıkırıktaki ip eğirirken Barla'ya gitmek isteyen bir Rum soğuktan Baba Sultan zaviyesinde kalmak, karnını doyurmak istemiş. İp eğiren kadın ‘gavur’ diye Rumu kovmuş, içeri almamış. Rum biraz uzaklaşınca Erenler kadının çıkırığını aldığı gibi göle atmış. Kadın kusurunu anlamış. Ardından koşup yalvar yakar, Rumu almış gelmiş. Yemeğini yedirip, hizmet etmiş. İş bittikten sonra bir de bakmış, çıkırığı yerine konmuş...”

Şeyh İsa Deduki Eğridir’de zaviyeyi açmak için geldiğinde Hamidoğlu İlyas Beyle

görüştü 1357 yılında zaviyeyi tamamlar. Zaviyeye de tarikatın başı Baba Sultan'ın adı verilir. İlyas Bey zaviyenin yerini ve katranlık bölgesini bağışlar. Timur'dan sonra bu yöreler Karamanoğullarının eline geçince Karamanoğlu Ali Bey 1407 yılında zaviyeye hayli arazi vakfeder. 1413 tarihinde Eğridir tekrar Osmanlıların eline geçince bir komutan olan Pir Hüseyin Bey de 1420 yılında büyük çapta bir arazi tahsisinde bulunur. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında bile tekke ve türbeler kapatılıncaya kadar burada vakıf paralarıyla yoksullara yemek verildiği anlatılır. Nuri Güngör Baba Sultan küplerinden bahsederken, bunların türbenin dağ tarafında olduğunu kaydeder. Dağın kıyısındaki sakahane denilen barakalar içinde bulunan bu on onbeş kadar küp hayırseverler tarafından sabahın erken saatlerinde gölden doldurulmuş. Ve küplerde soğuyan sulardan, türbeyi ziyaret edenler, “Şifalıdır”, diyerek içerlermiş. Günümüzde bu zaviyeden hiçbir iz kalmamıştır.

Vaktiyle Baba Sultan türbesi içinde medfun bulunan **Zorti Baba** isimli zatın 1403 tarihinde Timur'un Eğridir kalesini fethettiği sırada Nis'e kaçan halkın katledilmesini önlediği anlatılır. Rivayete göre, Timur Eğridir’e gelip halka zulmetmeye başlayınca, adı geçen zat Timur'a giderek insanlara eziyet etmemesi ricasında bulunur. Timur bu ricayı kabul etmeyince, “Senin gibi Emir'e zort!”, der. O da öfkelenip boynuna taş bağlatarak göle attırır, fakat gölde batmayan ve askerlere taş atan şeyh gölden çıkar ve her rastladığı yerde Timur'a, “Zorttt...”, demeye devam eder. Bu sebeple adı **Zorti Baba** kalmıştır. Hükümetçede tekkesine bazı Aşar gelirleri tahsis edilmiştir. Nuri Güngör ise

çalışmasında⁶ Zorti Baba hakkında şu menkıbeyi nakleder. Rivayete göre Zorti Baba, Baba Sultan türbesi civarında değirmen taşı yaparken Timur da oradan geçiyormuş. Zorti Babanın selamını Timur almamış. Bunun üzerine Zorti Baba, “Zort”, diye ses çıkarmış. Timur buna çok kızmış ve değirmen taşını Zorti Baba’nın boynuna geçirerek onu göle attırmış. Timur Köprübaşına geldiğinde Zorti Baba boynunda değirmen taşı, köprüyü eline almış açıkta duruyormuş. Timur’a, “dön..mezarımı yaptır...Öyle git!..”, demiş. Köprüyü yerine koymuş ve ölmüş. Timur da Zorti Baba’yı değirmen taşı yaptığı yere defnettirmiş.

Baba Sultan'ın göl tarafında Zorti Baba'nın bir türbesi olduğu ve 1880'lerde bu türbenin civarında hâlâ değirmen taşları bulunduğu söylenir. Ayrıca onun bir Bektaşî babası olduğu da ileri sürülür.

Vaktiyle Baba Sultan türbesinde medfun bulunan Palaz Baba'nın ise bu türbede türbedarlık edenlerden birisi olduğu ve ölümünden sonra buraya defnedildiği anlatılır.

Eğridir'de türbesi ve tekkesi bulunan şeyhlerden **Şeyh Murad** veya Tez Murad denilen zatın, Şeyhülislâm Elberdaî zamanında yaşadığı ve bütün varlığını tekkesine

bağışladığı, ticaretle uğraştığı, ölümünden sonra buraya defnedilmiş olduğu anlatılır. Nuri Güngör'ün eserinde⁷ yazdığına göre, Tez Murat kervanın katırcıbaşılığını yapmaktadır. Katırcıbaşı Murat bir gün kırk katırı ile Yazla'dan geçerken Şeyh Mehmet Çelebi Sultan'ın tekkede müritleriyle zikrettiklerini işitir. Duymuş olduğu seslere hayran olarak katırları arkadaşlarına bırakıp yanına altınları alarak, Şeyh Mehmet Sultan'ın huzuruna girer. "Şeyhim... Beni halkana kabul et..." diye yalvarır. Şeyh, "Sende dünyalık var.", diyerek kabul etmez. Katırcıbaşı dışarı çıkar, altınları bırakır, yalnız bir elmas parçasını kavuğuna saklayarak tekrar Şeyhin huzuruna girer. Şeyh, "Sende dünyalık var.", der ve yine kabul etmez. Katırcıbaşı tekrar dışarı çıkıp sakladığı elması başkasına verir ve içeri girer. Bu defa Şeyh Katırcıbaşıyı halkasına kabul eder. Zikir bittikten sonra Şeyh Katırcıbaşının eline bir ibrik verip dışarıdaki şadırvandan su doldurup getirmesini ister. Katırcıbaşı dışarı çıkıp şadırvandan su doldurmaya başladığında görür ki, çeşmeden su yerine altın akıyor. Kerameti anlayıp tam bir teslimiyetle Şeyhin müridi olur. Ondan sonra canla başla erenlere katılıp onlarla olur. Her işi hemen yaptığından kendisine Tez Murat denilir. Şeyh Murat olarak da adı geçer. Böküzade ölümünün 1470 tarihinden önce olduğunu, bunun da Pir Mehmet Hoyî'nin damadı Tosyalı Muhyiddin Efendi'nin bir beytinden anlaşıldığını yazar. Fakat, türbesinin inşa tarzı Atabey'deki ve Konya'daki Selçuklu eserlerine benzemekte, öşrü tahsis edilen arazinin Atabey Medresesi vakıflarıyla hemhudut olduğu Evkaf kayıtlarından anlaşılmış olması sebebiyle, kendisinin Selçuklu devri devlet adamlarından

⁶ GÜNGÖR Nuri, Eğirdir Ansiklopedisi

⁷ age

birisi olduğu kanaatindedir. Bu türbenin etrafında da şeyhlere ve türbedarlara mahsus evler ve misafir hücreleri ve mutfak bulunmakta imiş. Bu tekkenin yerinin Yazla'nın en üst başında ve şimdiki tren istasyonunun ve askeri kışanının civarında olduğu anlatılır. Etrafında tekkeye bağlı, bağ ve bahçe harabesi, çeşme ve kaynak suyu bulunan türbe, tekkenin kuzeyine bitişik iken, 1930'larda tekkeyle beraber yıkılır.

Bu türbeler civarındaki mezarlardan birinde **Burcu** bey namında bir zat yatmakta olup Evkaf idaresince kayıtlı vakıf gelirleri varsa da hal tercümesi bilinmemektedir. Nuri Güngör eserinde ona ayırmış olduğu maddede, Yazla'daki hangahın altında bir evin bahçesinde basit bir türbesi olduğunu yazar. Evin de Burcu Beyin zaviyesinin kalıntısı olabileceğini ekler. Burcu Beyin Eğridir'deki yaptırmış olduğu hamamın gelirleri ile çevredeki bazı köylerde bulunan bahçe gelirlerini zaviyeye vakfetmiş olduğu ileri sürülür. Kayıtlarda bir de Burcu mescidinin adı geçer. Burcu Bey türbesinin 1970'lerde kaldırılarak Belediye yangın evleri yapıldığı anlatılır.

Göl içindeki Nis Adası'nda medfun bulunan **Şeyh Muslihiddin**, Pavlu'daki (Sütçüler ilçesindeki) **Hoca İlyas**, Barla

nahiyesindeki **Karaca Ahmet, Mehter, Seyyid, Peyk ve Çırak Gaziler** ve Bedre çiftliğindeki **Süt Dedesi** adlarındaki zatların hayatları hakkında da bir bilgi yoktur. Böcüzade, “bunlardan yalnız Nis adasındaki Şeyh Muslihiddin'in azizlerden olduğu Kâtip Çelebi'nin Cihannüma'sında kayıtlıdır”, der. Nis adasına müslümanların yerleşmeleri 1403'deki Timur istilâsından sonra olduğuna göre, Şeyh Muslihiddin'in IX. veya X. hicri asırda yaşadığı tahmin olunabilir. Böcüzade bu zatın türbesinde dikişsiz bir gömlek bulunduğunu ve bunun Konya Maarif Müdürü Azmi Bey tarafından müzeye gönderildiğini yazar. Erdenk ise çalışmasında⁸, türbenin adanın kuzey doğusunda yolun kenarında olduğunu ve yanında çeşmesi ve mescidin bulunduğunu kaydeder. Türbenin yoldan tarafta olan kısmında etrafı tahtalarla çevrili durumda Şeyhin mezarı vardır. Şeyhin sandukası büyükçe yapılmış olup üzerine yeşil örtü ve namazlıklar örtülmüştür. Türbeye her türlü istek için gelinmektedir. Ziyaretçiler arasında çocuğu olmayanlar hastalıklardan kurtulmak isteyenler ve evlenmek için kismetlerinin kapalı olduğuna inananlar daha çok bulunmaktadır. Burada dua edilir, Yâsin-i Şerif okunur, mevlit okutulur. Bazı zamanlarda Kur'an-ı Kerim'in hatmedildiği söylenmektedir. Eskiden burada keten ipliğinden örülmüş bir gömlek varmış. Bu gömlek zayıf ve sıska çocuklara giydirilmek suretiyle onların şifa bulacağına ve şişmanlayacağına inanılmış. Bu maksatla oraya götürülen çocuklar önce Eğridir Gölü'nde yıkanır ve türbede gömleği giyer ve dua edildikten sonra adak kurbanları

⁸ ERDENK Yasin, Isparta Yöresi Ziyaret ve Adak Yerleri, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2001

kesilirmiş. Güngör, Musluhiddin Dede'nin batısında yer alan Eflatun Dede için 1980'lerden sonra bir türbe yapılmış olduğunu kaydeder.

Böcüzade eserinde, “Bedre köyündeki Süt Dedesi'nin adı ve tarikatı malûm olmayıp ancak civarındaki dağda bulunan bir mağaranın tavanında memeye benzeyen iki taştan süt gibi bir su damlar ve sütü kesilen veya gelmeyen emzikli kadınlar bu sudan içerlerse sütleri geleceğine inanırlar”, der. “Bu meme biçimi taşlara Hristiyanlar ‘Meryem Ana memesi’ derler. Bu inanış Hristiyanlarda da vardır. Yalnız Hristiyanlar bu mağarayı Pazar günleri ziyaret eder, mum vesair adaklar yaparlar. Barla nahiyesinde bulunan Karaca Ahmet'in ise İstanbul'daki Karacaahmet Mezarlığına adı verilen zat olmadığı, Kamus'ulâlâm'da XI. Hicri yüzyıl bilginlerinden olup, Hamideli'nde doğmuş ve İstanbul'a gelerek medreselerde hocalık etmiş ve 1615 tarihinde Kudüs'te vefat etmiş olduğu yazılıdır. Bursalı Tahir Beyin eserlerinde ise, Naima'ya atfen Hamidli Karaca Ahmet'in 1615'de vefat ettiği ve pek çok eseri olduğu yazılmaktadır. Barla'daki Karaca Ahmet'in babasının veya dedesinin hicri 1024'de öldüğü bildirilen Karaca Ahmet olması ve cedlerinin adını almış bulunması muhtemeldir.”

İkinci defa Ulu Bey olarak idareyi ele aldığında daha çok imar faaliyetlerine önem veren Hamideli Valisi Hızır Bey, Isparta'da Hızır Bey Camiinin yanı sıra aynı semtte bir hamam ve bir de medrese yaptırır. Eğridirli Şeyh Mehmed Çelebi'nin Menakıb-ı Burhaneddin Eğridiri adlı eserinde verdiği bilgiye göre Hızır Bey 1364 yılında hacca gider⁹. O sene evliyânın meşhurlarından Berdeî Sultan da hac ibâdetini yapmak için Mekke'de bulunmaktadır. Bu zât Kâbe'yi tavâf ederken, Hızır Bey onun büyük bir velî olduğunu anlayıp kendisiyle tanışır. Sohbet sırasında kendisinin bir vâli olduğunu söyler. Sonra da idaresindeki yeri tanıtır, dâvet eder. "Vâlisi bulunduğum diyârın havası, suyu pek güzeldir. Beldeleri, köyleri bağlık, bahçelik bir memlektir. Fakat halkına İslâmiyeti anlatıp rehberlik edecek bir mürşîd-i kâmil, yetişmiş ve yetiştirebilen bir rehber yoktur. Bu sebeple halk, nefislerine uymuş ve bozuk bir haldedir. Acaba siz lutfedip o diyârın halkını irşâd için oraya hicret buyursanız olmaz mı? Büyük ve hesapsız sevâba kavuşacağınız şüphesizdir. Eğer lutfedip bu arzumuzu kabul buyursanız, ben köleniz, sultanım için (sizin için) Eğridir kasabası civârında havası ve suyu güzel bir yerde size bir dergâh, makam yapıp, hayır duânızı almak istiyorum.", diyerek büyük bir arzu ve edeb içinde, gâyet nâzik ifâdelerle şeyhi Eğridir'e davet eder. Berdeî Sultan Hazretleri vâlinin bu samîmî ve hâlis niyetle yaptığı dâvet üzerine, "İstihâre edelim.", diye buyurarak, eğer gitmelerine mânen bir izin ve işâret verilirse gitmeyi kabûl edeceğini açıklar. Birkaç gün sonra tekrar bir araya geldiklerinde

⁹ KOFOĞLU Sait, Hamidoğulları, TDV İslam Ansiklopedisi

vâliye, "Rûm diyârına, Anadolu'ya yapılan dâveti kabûl etmem için işâret olundu. İnşâallah bu sene memleketimize dönelim. Gelecek sene Allahü teâlânın izniyle Anadolu'ya gideriz.", diye buyurur. Vâli Hızır Bey, bu sözleri üzerine son derece sevinip memnun olur. Sonra Şeyhülislâm Berdeî ile vedâlaşıp Eğridir'e döner. O sene Eğridir'de göl kıyısında Mezâr-ı Şerîf denilen yerde bir dergâh yaptırarak, Berde-î hazretlerinin gelmesini beklemeye başlar. Şeyhülislâm Berdeî Hazretleri ise vakti gelince memleketi Berde'den Anadolu'ya hicret etmek üzere ailesi, on altı oğlu ve kırk talebesiyle yola çıkar. İran'ın Hoy şehrine geldikleri sırada sonradan talebelerinin en meşhûru ve dâmâdı olan Pîrî Halîfe Muhammed ile görüşüp tanışır. Pîrî Halîfe de görmüş olduğu bir rüya üzerine kendilerine katılır. Yolculuğun sonunda Eğridir'e yaklaşıncı, gölün kenarından karşı tarafa bakıp, "Bizim toprağımız şu makamdan alınmış.", diyerek tam hazırlanan dergâhın bulunduğu yeri işâret eder. Geldiklerini haber alan vâli Hızır Bey onları büyük bir memnuniyetle karşılayıp yaptırdığı dergâha yerleştirir. Şeyhülislâm Berdeî hazretleri bir işâret üzerine yanına alıp getirdiği Pîrî Halîfe'yi altı ay kadar kısa bir zaman içinde tasavvufta yetiştirip kemâl derecelerine ulaştırır. Ayrıca kızıyla evlendirip damat edinir ve yerine halîfe bırakır. Bu evlilikten evliyânın meşhurlarından olan Muhammed Çelebi Sultan dünyaya gelir. Şeyhülislâm Berdeî hazretleri Eğridir'e geldikten sonra tesirli sohbetleriyle, ders ve vaazlarıyla halka doğru yolu anlatır. Ehl-i sünnet îtikâdının yayılmasını ve insanların İslâmiyet'i öğrenmelerini ve öğrendikleri doğru din bilgilerine göre

yaşamalarını sağlar. Böylece onların dünyâ ve âhiret saâdetine vesîle olur.

Bâzı menkıbeleri şöyle nakledilmiştir:

Eğridir'de câmiye giderken pek çok kimseyle karşılaştığı halde, sadece iki üç kişiye selâm verir, başkalarına selâm vermezdi. Talebelerinden biri, "Acaba neden birkaç kişiden başka kimseye selâm vermiyor?", diye merak edip kendisine sordu. Şeyhülislâm Berdeî Hazretleri eliyle bu talebenin gözlerini sıvazladı. Sonra da dergâhtan dışarıya gönderdi. Talebe çarşıya çıkınca, insanlardan kimini maymun sûretinde, kimini hınzır, kimini tilki, kimini çakal, kimini kurt, bir kısmını da köpek sûretinde gördü. Hocasının selâm verdiği kimselerden başkasının her birini çeşitli hayvan sûretinde görüyordu. Sonra hocasının yanına dönüp, "Efendim bu işin hikmetini anladım.", dedi. Hocası yine gözlerini sıvazlayarak talebesini eski hâline çevirdi.

Şeyhülislâm Berdeî hazretleri bir gün talebelerini toplayıp, "Bu gece rüyâmda Peygamber efendimizi gördüm! Bana, "Oğul bu dünyânın sıkıntısını çektiğin yeter. Artık bana gel.", buyurdular. Ben de, "Yâ Resûlallah! Sana ne ile geleyim! Sana lâyük armağanım yok.", deyince, "Oğullarından birkaçıyla gel. Armağan olarak bu yeter.", buyurdular. Böyle söyler söylemez talebeleri

feryâd edip ağlaşmaya başladı. Oğullarına, "Benimle hanginiz gider?", diye sordu. Hepsî cân-u gönülden âhîret yolculuğunu istediler. O gün hepsinin tabutlarını hazırlattı. Akşama doğru kendisi ve bütün oğulları vefât etti.

Erdenk çalışmasında¹⁰, Berdei'nin türbesinin kare planlı olup, üzeri Türk üçgenlerinin yardımıyla bir kubbe ile örtülmüş olduğunu yazar. Daha sonra bu türbenin kubbesi yıkılmış ve çatı ile örtülmüş olup Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından da 1993 yılında onarılmıştır. Hazirede bulunan birkaç mezarın Horasan erleri adıyla bilindiğini kaydeden Nuri Güngör¹¹, bu zatların Eğridir'e gelip yerleşmiş ilk din büyükleri olduğunu kaydeder.

İran'ın Hoy şehrinde dünyaya gelen **Piri Halife Sultan**'ın asıl ismi Muhammed olup, seyyiddir. Soyu yirmi ikinci batında Hazret-i Zeynelâbidîn'den, Hazret-i Hüseyin'e ulaşır. Rüyâsında Peygamber efendimizden aldığı bir işâret üzerine hocası Şeyhülislâm Berdei ile Anadolu'ya hicret etmiştir. Şeyhülislâm Berdei ve Şeyh Abdüllatîf Kudsi'den¹² feyz almış,

Fatih Sultan Mehmed'in saltanatının ilk devirlerinde vefât etmiş olup kabri, Eğridir'de Yazla Câmii yanındaki türbededir.

Menakıb-ı Burhaneddin Eğridiri'yi esas alan Evliyalar Ansiklopedisi'nden öğrendiğimize göre, Hoy şehrinde iken bir gece Peygamber Efendimizi rüyâsında görür. Peygamber Efendimiz ona rüyâsında, "Benim yolumda ve benim evlâdımdan, şeyh-i kâmil ve mürşid-i mükemmil, yetişmiş ve yetiştirebilen rehber Şeyhülislâm Berdei gelmek üzeredir. Gâfil olma. Onunla Rum diyârına, Anadolu'ya git!", diye emir buyurur. Bu rüyâ üzerine işâret edilen zâtın gelmesini beklemeye başlar. Şeyhülislâm Berdei Hazretleri de Hamideli emiri Hızır Bey'e¹³ Hacc esnasında vaad ettikleri zaman gelince, on altı oğlu ve kırk talebesi ile Anadolu'ya göçmek üzere yola çıkar. İran'ın Hoy şehrine geldikleri sırada Şeyhülislâm Berdei Hazretleri onun bulunduğu beldeye uğrayıp onunla görüşerek, "Oğlum Pîr Muhammed! Emre itâat eder misin?", diye sorar. Sonra da herhangi bir cevap beklemeden geçip gider. Pîrî Halîfe Sultan hemen gitmek üzere evinden ayrılır. Şeyhülislâm Berdei'nin Anadolu'ya göçmek için şehir dışında konakladıkları yere gider. Ancak annesi, babası ve akrabaları gitmesine razı olmayıp karşı çıkarlar. Onu Şeyhülislâm Berdei Hazretlerinin yanında bulunca, bir eve

fikri yapının mimarlarından biri sayılabileceği ileri sürülür.

¹³ Ulu Bey olarak ikinci defa Eğridir'de idareyi ele aldıktan sonra daha çok imar faaliyetlerine önem veren Hızır Bey ömrünün kalan kısmını ilmi ve dini faaliyetlerle geçirmiş, beyliğin idaresini Baba Sultan Türbesinin 1358 tarihli kitabesine göre Hüsameddin İlyas Bey'e bırakmıştır. Menakıb'a göre Şeyh Berdei ile karşılaşmış olduğu Hacc ziyareti 1364 yılına aittir.

¹⁰ age

¹¹ age

¹² Zeyniyye tarikatını Anadolu'ya getiren alim ve sufi (öl.1452). Tarikatı günümüze gelememiş olsa da, Osmanlı Devletinin temelinde bulunan dini,

hapsederler. Boğazına zincir, ayaklarına bukağı bağlayıp evin kapısını da kilitlerler. Fakat o yine Şeyhülislâm Berdeî Hazretlerinin yanına gelir. Tekrar alıp götürmek istediklerinde Şeyhülislâm Berdeî hazretleri onlara, "Onu diyâr-ı Rum'a, Anadolu'ya alıp götürmem ve terbiye ve irşâd etmem emrolundu!", der. Bu sözleri işitince gitmesine râzı olup bırakırlar. Böylece Piri Halife ailesinden, yurdundan ayrılıp Şeyhülislam Berdeî'nin kafilesi ile birlikte Anadolu'ya doğru yola çıkar.

O sıralarda Ankara'da Hacı Bayrâm Velî Hazretleri insanlara rehberlik yapmaktadır. Kafile Anadolu'ya doğru gelmekte iken bir gün Hacı Bayrâm Velî'ye talebeleri, "Sultânım! Takkeniz eskimiş. Hediye gelen güzel bir keçe var. Müsâade ederseniz ince keçelerden bir taç diktirelim.", dediklerinde, "Sabredin takkeci gelsin.", buyurarak Pîrî Halîfe Muhammed'in hocası ile Anadolu'ya gelmekte olduğunu işâret eder. Şeyhülislâm Berdeî, Pîrî Halîfe Muhammed ve yanlarında bulunanlar altı ayda Ankara'ya ulaşırlar. Yaklaştıkları sırada Hacı Bayrâm Velî'ye mâlum olup, "Takkeci geliyor! Karşılayalım." diyerek talebeleri ile birlikte karşılamaya çıkarlar. Hacı Bayrâm Velî Şeyhülislâm Berdeî Hazretleri ile buluşur, hal

hatır sorup, dergâhına götürür. Birkaç gün misâfir edip, ziyâfetler verir. Çok kıymetli sohbetler yaparlar. Bir gün Hacı Bayrâm Velî talebelerinden, hediye gelen keçeleri getirmelerini ister. Sonra bunları Pîrî Halîfe Muhammed'in önüne koyarak; "Oğlum Pîr Muhammed! Bunlardan bize bir takke dikiver." der. O da keçeleri alıp güzel bir takke diker. Getirip önlerine koyar. Hacı Bayrâm Velî, "Oğlum Pîr Muhammed! Bu tâcî bana hocandan gördüğün gibi giydir." der. O da alıp telkin ve tekbir getirerek Hacı Bayrâm Velî hazretlerine takkeyi giydirir. Bunun üzerine Hacı Bayrâm Velî, Şeyhülislâm Berdeî hazretlerine; "Hoş Şeyhülislâmsın! Altı ayda terbiye ettiğin biriyle seksen yaşındaki bir ihtiyâra taç giydirirsin.", diye latife yapar. Gerçekten de Şeyhülislâm Berdeî Hazretleri, Pîrî Halîfe Muhammed'i yol boyunca altı ayda irşâd ve terbiye ederek tasavvufta kemâl derecelerine ulaştırmıştır. Bu misâfirlikten sonra Hacı Bayrâm Velî ile vedâlaşıp Ankara'dan ayrılır ve Isparta'ya doğru yola çıkarlar.

Şeyhinin vefatından sonra dergahın şeyhi olan Piri Halife uzun yıllar hizmette bulunur.

Pîrî Halîfe Sultan'ın Ali Fakih adında bir talebesi vardır. Hizmetinde bulunduğu sırada bir gece rüyâsında Osmanlı âlimlerinin meşhurlarından ve evliyânın büyüklerinden Akşemseddîn Hazretlerini görür. Rüyâda, talebe Akşemseddin Hazretlerine görmüş olduğu bir rüyâsının tâbirini sorar. Uyanınca tâbire hayret edip hocası Pîrî Halîfe Sultân'ın huzuruna gider. Hocası onu görür görmez, o daha bir şey söylemeden, "Ali Fakih! Akşemseddîn rüyânın tâbirinde isâbet edemedi. Senin makâmın, derecen o tâbirdeki

gibi değildir. Şimdi sen falan makamdasın. Rüyânın tâbiri de şöyledir.", diyerek kendi tâbirini bildirir. Aradan bir müddet geçer. Pîrî Halîfe Sultan bir gün talebesi Ali Fakih'e İstanbul'a gitmesini emreder. O da başüstüne deyip yola çıkmak üzere hazırlanır. Bir ara, "İstanbul'a ne hizmet için gideceğim! Bunu sormadım", diye düşünürse de, "bir hikmeti vardır", diyerek emre uyup İstanbul'a gider. İstanbul'a vardığı gün Cuma'dır. Cuma namazını kılmak için Ayasofya Câmii'ne gider. Namazını bir direğin dibinde kılar. Sonra Akşemseddîn Hazretleri vaaz eder. O da cemâatle birlikte bu vaazı dinler. Vaazdan sonra Akşemseddîn Hazretleri kürsüden iner. Cemâatle musafaha eder. Ali Fakih de elini öpmek için yaklaşır. Bu sırada Akşemseddîn hazretleri etrâfını koklayarak bakışlarıyla birini aramaktadır. Ali Fakih elini öpünce Akşemseddîn bu eli tutup bırakmaz. Pîrî Halîfe Sultan'ı kastederek, "Dost kokusunu aldım!", der. Cemâat dağılınca onu yanına alıp odasına götürür. Pîrî Halîfe Sultan'ın hâlini sorup ondan haber alır. Bir müddet sohbetten sonra, "Mevlânâ Ali Fakih! Biz senin makâmını, ulaştığın dereceyi bilememişiz. Rüyânın tâbirinde yanılmışız. Tâbiri, hocan Pîrî Halîfe Sultan'ın buyurduğu gibidir.", der. Ali Fakih, Akşemseddîn Hazretlerinden bunları dinleyince hocasının kendisini İstanbul'a göndermesinin hikmetini anlar.

Pîrî Halîfe Sultan'ın kıymetli oğlu ve meşhur velî Mehmet Çelebi Sultan gençliğinde kimyâ ilmini öğrenmeye heves etmiştir. Bir gün ona, "Oğul! Kimyâ ilmini tahsîl ettin mi?", diye sorar. Çelebi, "Baba biraz daha zaman ister.", diye cevap verir. Evde bulunan boş bir sandık vardır. Piri Halife o sandığı gösterip, "Oğul şu sandığı kilitte ve bir müddet ona bak

ve devamlı Kelime-i tevhîd söyle, sonra aç! Allahü teâlânın kudretini gör.", der. Bu sözleri üzerine Çelebi boş sandığı kilitler. Başında durup bir müddet devâmlı olarak Kelime-i tevhidi getirir. Sonra da sandığı açar ve sandığın altınla dolu olduğunu görür.

Pîrî Halîfe Sultan bir defasında Edirne'ye gider. Orada bulunan bir Hristiyan papazı açlık içinde, riyâzetler çekerek kerâmet gibi gözüken bâzı hallere kavuşmuştur. İstidrac denilen bu hâli, havada uçmaktır. Papazın havada uçması halkın dikkatini çekmiştir. Pîrî Halîfe Sultan bir Hristiyan papazın halkı aldatmasına mâni olmak için pek çok kimsenin bulunduğu bir mecliste râhibi çağırıp, "Hadi uç da görelim.", der. Bunun üzerine papaz, bir sihirbaz gibi harekete geçip uçmaya başlar. Papaz havada yükselince, Pîrî Halîfe ayağından ayakkabılarını çıkarıp râhibin peşinden atar. Ayakkabılar râhibin üstüne gelip başına vura vura onu yere indirirler. Papaz kendinden geçmiş bir halde yere inince başı ve yüzü kuşlar tarafından gaganmış gibi yara bere içindedir. Mahcup ve perişan bir halde Pîrî Halîfe Sultan'ın yanında durur. Piri Halife ona, "Ey papaz! Aç durarak ve nefsini riyâzete sokarak bâzı sahte haller kazandın. Müslümanların inancıyla oynamak istedin. Sonunda ayakkabıların seni ne hâle soktuğunu

gördün. Onların vurmasından kurtulamadın, yere indin. Şimdi kendinin sapık ve bâtıl bir yolda bulunduğunu, İslâmiyetin hak din olduğunu anladın mı?", der. Papaz cevap vermeyip şaşkın bir vaziyette susmaktadır. Bu sırada Pîrî Halîfe Sultan, "Bu kadarıyla ikna olmadın, sen batıl dinde olduğun halde kerâmet dâvâsında bulundun. Ben Allahü teâlânın âciz bir kuluyum. Şimdi gör uçmak nasıl olur!", der. Ve Sonra havada uçup gözden kaybolur. Herkes şaşkın bir halde bir müddet bekler. Daha sonra Piri Halife dönüp gelir. Kâbe'ye gidip döndüğünü bildirir ve bunu belirten alâmetler gösterir. Bu hâle şâhid olan papaz, tam bir sadâkatle müslüman olur. Bunun üzerine altı papaz, kıyâfet değiştirip Pîrî Halife Sultan'ın yanına giderler. Onu imtihan maksadıyla konuşmaya başlarlar. Pîrî Halîfe Sultan söze başlayıp, kerâmetiyle onların hallerini, yerlerini, isimlerini ve kim olduklarını, maksatlarını birer birer söyleyip açıklar. Bu kerâmet karşısında âciz ve şaşkın kalan papazlar, yanlış ve bâtıl bir yolda olduklarını anlayıp onlar da müslüman olurlar. Bu hâdiseler pâdişâh tarafından duyulur ve onu huzûruna dâvet eder. Piri Halife, Pâdişâhın huzûruna varınca; "Buraya pâdişâhla buluşmaya veya ona tanınmaya ve bir şey talep etmeye gelmedim. Lâkin İslâm pâdişâhı âdildir. Emrine uyup dâvetini kabûl ettik. Pâdişâhımızın malumu olsun ki, bu duacılarının buraya geliş sebebi, o papazın hâlini işitip müslümanların îtikâdlarına zarar vermesine mâni olmak içindir. Hamdolsun o fitneyi söndürdük. Allahü teâlâ papazlara müslüman olmalarını nasîb eyledi.", der. Bu görüşmelerinden sonra pâdişâh bir vezîri vâsıtasıyla yedi yüz altın gönderir. Para takdim edilince tebessüm ederek; "Bizim yedi yüz

değil yedi altına dahi hakkımız yoktur. Biz fakir bir dervîşiz. Bunu İslâm askeri için ve devlet işlerine sarf eylesinler. Pâdişâha duâ etmek bizim vazîfemizdir. Pâdişâhımız âdildir. Ona dâimâ duâ ederiz. Bu durum pâdişâha bildirilince, pâdişâh, "Mutlakâ bir arzuları vardır, beyân etsinler." diye haber yollar. Bunun üzerine, "Bir murâdımız yoktur. Lakin padişaha itaat etmek ve hatır-ı şeriflerini hoş tutmak için öyle bir şey teklif edelim ki, Allahü teâlâ indinde biz ve zât-ı şâhâneleri mesûl olmayalım. Zîrâ şimdi bir şey arzu eylesek onlar dahi esirgemeyecekler. Lakin devlet hazînesinden bize verilecek hardal dânesi kadar istihkâkımız yoktur. Eğer lutfederlerse, merhum kaynatam ve şeyhimiz Şeyhülislâm Berdeî'ye Hamidoğlu Hızır Bey merhum bir miktar arâzi ve mülk vermişti. Şeyh merhum da bunları evlâda vakfeylemişlerdi. Temlik ve vakfı sahîh olmak için bir ferman ihsân buyursunlar.", der. Bu arzusu padişaha iletilince, bir menşur-u hümayun gönderilir ve arzusu yerine getirilir.

Eğridir'de dünyaya gelen **Mehmet Çelebi Sultan** 1494'te yine Eğridir'de vefat eder¹⁴. Babası, Pîrî Halîfe Sultan olup nesebi yirmi üçüncü batında Hazreti Hüseyin'e ulaşır. Daha küçük yaşta iken, babasının ziyaretine

¹⁴ Evliya Ansiklopedisi

gelenler içerde iken, ıslahı mümkün olmayan kimselerin ayakkabılarını ters çevirir, iyi kimselerinkini ise düzgünce koyardı. Küçük yaşında günahkar ve salih insanı ayırır ve bunu da söylerdi. Melekleri görür ve gördüğü şeyleri anlatırdı. Babası çarşıdan alınan çörekten yedirince bu hali kırk gün kaybolur, kırk gün sonra yine ortaya çıkardı. “Niçin gördüklerini söylüyorsun?”, dediklerinde, "Gördüklerini söyle sana zararı yoktur, diyorlar." derdi. Onun bu hali on yaşına kadar devâm eder. Artık bundan sonra ise gaybın sırlarını gizler. Babasından ve babasının hocası Şeyhülislâm Berdeî'den ilim öğrenir, onların bereketli sohbetlerinde ve derslerinde yetişir ve icazet alır. Tasavvufta kemâle ulaşır. Dergahta babasının vefatından sonra Mehmet Çelebi Sultan, çevresindekilere rehberlik vazifesi yaparak aynen babası gibi çevresine ilim ve feyiz saçar, nice sâlih ve velî zatlar yetiştirir. Pek çok insanın saadete kavuşmasına vesile

olur. Vefatından sonra yerine torunu Şeyh Burhâneddîn Hazretleri geçer. Mehmet Çelebi Sultan hazretlerinin pek çok kerâmeti ve menkıbeleri olup bunlardan bir kısmı şöyledir.

Daha yedi yaşındayken rüyâsında bütün âlem bir deryâ, büyük bir deniz olmuştur. Doğudan batıya bütün insanlar şaşkın bir vaziyettedir. Mehmet Çelebi Sultan deryâ üzerinde uzanıp köprü olur. Bütün mahlûkat üzerinden geçer. Bu rüyasını babasına anlattığında, babası, "Şeyhimiz Abdüllatîf Kudsî Hazretleri birazdan geliyor. Ona soralım.", der. O gelince, oğlunu huzûruna çıkarıp rüyasını anlattırdığında, Şeyh Abdüllatîf Kudsî Hazretleri, Mehmet Sultan Çelebi'yi kastederek, "Bu benim oğlum zamanın kutbudur.", der. Bu sözü söyleyip üç defa yırtıncasına haykırır.

Mehmet Çelebi Sultan'ın meşhur hallerinden biri de, Hızır Aleyhisselam'la sıkça görüşüp, sohbet etmesidir. Bazan evinde

otururken karşıda bulunan Eğridir Gölüne dikkatle bakar ve birini bekler. Hızır Aleyhisselâm göl üzerinden yürüyerek yanına gelmektedir. Görüşüp sohbet ederler, sonra Hızır Aleyhisselâm yine geldiği gibi su üzerinden gider. Bu hâli çokça görülmüştür. Halîfelerinden Âlimi Rabbânî Dâvûd Efendi, "Hızır Aleyhisselâm'la böyle görüştüklerine defalarca şahid oldum.", diye anlatmıştır.

Osmanlı paşalarından Mesih Paşa¹⁵, o dönemde bir ara Hamideli'nin beyi idi. Mehmet Çelebi Sultanın ziyâretine gider, hürmet gösterirdi. Duâ ve himmetleriyle vezir olması için yalvarıp yakarırdı. "Eğer vezir olursam, sizi ve talebelerinizi gazaya götürürüm." diye söz verir. Mehmet Çelebi'nin Hayreddîn Halîfe adında bir talebesi vardı. Ona, "Var rüyâyâ yatıp istihâre eyle. Bakalım Mesih Paşa vezir olur mu?", der. Hayreddîn Halîfe istihâre yatıp görür ki, Hocası Şeyh Muhammed Çelebi Sultan bir kuşak getirir. Onu Mesih Paşa'nın başına sarması için kendisine verir. Fakat Hayreddîn Halîfe onu bir türlü saramaz. Bunun üzerine şeyh hazretleri kendisi alıp sarar. Sabahleyin Hayreddîn Halîfe gördüğü rüyâyı anlatmak

üzere huzuruna gider. Huzûruna varınca daha rüyasını anlatmadan, "Hayreddîn! Mesih Paşa kuşağı sardı. İnşaallah vezir olur.", der. Kısa bir müddet sonra Mesih Paşa vezir olur. Rodos seferine çıkar. Fakat Muhammed Çelebi Sultan hazretlerine verdiği sözü yerine getirmez. Sefere çıkarken onlardan hiç bahsetmez. Bunun üzerine Mehmet Çelebi Sultan halîfesi Hayreddîn'e der ki, "O Mesih Paşa bizim sakalımıza güldü. Muradı hasıl olup, vezirliğe kavuştu. Bizi ihmal edip, ismimizi bile anmadı. Yine istihâre eyle bakalım kal'ayı alıyor mu?". Hayreddîn Halîfe istihâre edip görür ki, Rodos kalesini asker kuşatmış. Kalenin içinde Şeyh Mehmet Çelebi Sultan oturmuş. Bir yanında dedesi Şeyhülislâm Berdeî bir yanında da Bursa'daki Emir Sultan¹⁶ hazretleri bulunmakta. Hızır Aleyhisselâm da oradadır. Bunlar ona, "Oğul kerem eyle hisarı ver!", derler. Mehmet Çelebi Sultan ise, "Bu sefer olmaz! Vezir bizi maskaralığa aldı.", diye karşılık verir. Hızır Aleyhisselâm'a, "Merdiveni komayın.", der. Hızır Aleyhisselâm Mesih Paşa'nın hisara kurduğu merdivene bir kamçı vurup parçalar. Rodoslular çiftlerini sürmek için sahraya dağılırlar. Hayreddîn Halîfe bu istihâresinde gördüğü rüyâyı anlatmak üzere Mehmet Çelebi Sultan'ın huzûruna gider. Varır varmaz daha o anlatmadan, "Kâfirler kurtuldu gibi. Birkaç gün daha yürüsünler. Ahde muhâlefet, sözünde durmamak nasıl olur! Mesih Paşa da görsün.", der. Gerçekten Mesih Paşa bu seferinde Rodos

¹⁵ Rum asıllı olup Paleologos hanedanına mensup Osmanlı sadrazamı (ö. 1501). Fatihin saltanatının son yıllarında vezaret makamına ulaşan Mesih Paşa 1480'de Saint Jean şövalyelerinin elinde bulunan Rodos adasına seferle görevlendirilir. Kuşatmanın başarısızlığı sebebiyle Gelibolu'ya sancak beyi olarak tayin edilir. Burada bir cami, bir kervansaray, bir başhane, bir bozahane ve tamamlanmamış bir medrese yaptırır. 1491 tarihli Arapça vakfiyesine göre, Eğridir'in Kapalı Mescid mahallesinde bulunan, ancak bugün izi dahi kalmayan bir zaviyeli cami vakfetmiş olması bu tarihlerde Hamid sancağında görevli olduğunu düşündürür. Nuri Güngör, Mesih Paşa'nın Eğridir'de Kubbeli Mahallede yaptırmış olduğu okulun 1920'lere kadar devam ettiğini yazar.

¹⁶ Yıldırım Bayezid'in damadı olan Bursalı meşhur sufi (1369-1429). Osmanlı ordusunun bazı seferlerine katıldığı gibi müridlerini de gazaya teşvik eden Emir Sultan'ın öldükten sonra da asırlarca Osmanlı ordusundan himmetini esirgemediğine inanılır.

Kalesini fethedemez. Kaleyi fethetmek için kurulan merdiven kırılmıştır.

Mehmet Çelebi Sultan bir defasında Kûnân yakınında Gökse köyüne gider. Orada halka sohbet ve nasihat eder. Orada bulundukları sırada talebeleri söz arasında, "Efendim! Bize bir halife bulup, reis yapsanız.", derler. Bunun üzerine halleriyle çevresinde seilmeyen birisi olan Alaeddîn adındaki kimseyi kasederek, "Size Alâeddîn'i reis edelim.", der. Talebeler, "Efendim! O şahıs tarîkat ehline kâfir der. Tarîkat ehline çok karşıdır. Ondan başka ilim ehli bir kimse vardır. Âlim ve ilmiyle amel eden birisidir. Onu bize reis yapsanız.", derler. Talebelerine, "Allahü teâlâ inâyet eyleye!" diye cevap verir. Başka bir şey söylemez. O gece Alaeddîn rüyâsında kendini gayr-i müslim kıyâfeti içinde, belinde de kâfirlere mahsus bir kuşak olan zünnârla görür. Bunları üzerinden çıkarıp atmak için çok uğraşır, fakat bir türlü atamaz. Huzursuz bir halde uğraşırken karşısına Mehmet Çelebi Sultan'ın babası Pîrî Halîfe Sultan çıkar. "Ey Alâeddîn! Senden bu elbiseyi oğlum Şeyh Mehmet'den başkasının çıkarmaya gücü yetmez.", der. Bu sözleri işitince uyanır. Bu rüyânın tesiriyle gece yarısı kalkıp Mehmet Çelebi Sultan'ın evine koşar, ağlayıp yalvararak kapıyı çalar. Şeyh Hazretleri kapıyı açıp içeri almalarını söyler. Alaeddîn huzûruna girer girmez daha o bir şey söylemeden; "Ey Alâeddîn! Ben sana babam gibi bir şahidi her zaman nasıl bulayım!", der. Alâeddîn, daha rüyâsını anlatmadan şeyhin haber verdiğini görerek şaşar. Bu kerametini de görünce artık tasavvuf ehline düşmanlık yapmaktan vazgeçer. Büyük bir muhabbetle Mehmet Çelebi Sultan'ın hizmetine girer, talebesi olur.

Şeyh Hazretleri târifî mümkün olmayacak derecede ihtiyaç hâli üzere geçinirdi. Çok az yer ve yaptığı riyazetlerini ev halkına asla duyurmaz, belli etmez. Yemek vakti gelince evinden dışarı çıkar, dergâha gider. Dergahdakiler yemeği evde yedi zanneder. Dergahda ve dışardan yiyecek getirselar eve gider. Bu defa evdekiler de dergahda yedi zannederler. Manevî aleme öyle dalmıştır ki, meleklerle cinler onun dediklerini yerine getirir. Hızır Aleyhisselâm'la da çok görüşür. Ne kadar altın ve akçe lâzım olsa seccâdesinin altında bulunur. Masraflara ve harcama işlerine bakan talebesi onun seccâdesi altında altınlar görür, emri üzere lâzım olduğu kadar alıp harcar. Fakat altınlar hiç eksilmez, aynen yerinde durur.

Acem diyarında, bir belde Turabî adında ilim ehli ve müderris bir kimseye rüyâsında Mehmet Çelebi Sultan gösterilir ve senin şeyhin bu zâttır denir. Bu rüyâ üzerine Turabî, müderrisliği ve medreseyi bırakıp kendisine rüyâsında gösterilen mübarek zatı bulup ona talebe olmak için yollara düşer. Yemeden içmeden kesilir, sâde kuru ekmek gibi bâzı şeyler yer. Kâbe'ye varır orada arar. Rüyâsında, "Senin mürşidin Rum diyarında, oraya git.", diye işaret olunur. Günlerce yolculuk yaparak ulaştığı Mekke'den ayrılıp

Medine'ye doğru yola çıkar. Medine'de bir müddet kalır. Orada da, "Rum diyârına git!", diye işaret olunur. Oradan da ayrılıp yollara düşer. Kudüs yakınlarında Halîlürrahmân denilen beldeye ulaşır. Orada da Rum diyârına gitmesi işaret olunur. Senelerce bir diyardan bir diyara gezer durur. Kalbi yanık ve mahzun bir halde hep kendisine işaret edilen zatı arar. Bu hal üzere otuz sene dolaşır. Nihâyet Anadolu'ya ulaşır Burdur yakınlarında bir köye gelir. Bu sırada Mehmet Çelebi Sultan da o köyde dâvetlidir. Artık aradığına kavuşmuş ve işâret edilen mürşidini bulmuş olmanın sevinciyle huzuruna gidip elini öper. Hâlini anlatır ve talebeliğe kabul edilir. Şeyh hazretleri Eğridir'e dergâhına dönerken, o da peşlerinden gelir. Dergâha varınca talebeler hocalarını karşılarlar. Sonra da sofraya hazırlayıp yemeğe oturlar. Turabî de sofraya davet edilir. Mehmet Çelebi Sultan ona iltifat edip kendi sofrasına alır. Fakat Turabî yemeklerden yemez. Şeyh Hazretleri niçin yemediğini sorunca, "Efendim! Sizi rüyâmda göreliden beri otuz senedir hayvanî gıdâ yemedim. Bu perhizimi bozmamak için yemiyorum.", der. Bunun üzerine Şeyh hazretleri, "Şimdi kalbinde bu kadar zaman riyâzet çektim diye düşünürsün. Nefsini put edinmişsin. Allahü teâlâ katında makbul olmaz.", der. Bunun üzerine Turabî tövbe istiğfâr edip, karnı doyuncaya kadar yemeklerden yer. Gece vakti olunca, Mehmet Çelebi Sultan, seccâdesini Turabî'ye gönderir. "Bu gece seccâdemiz üzerinde otursun! Allahü teâlânın kudretini görsün.", diye buyurur. Turabî o gece Şeyh hazretlerinin seccâdesi üzerinde oturur. Bir ara uyuya kalır ve rüyâsında Peygamber efendimizi ve Ricâl-i gayb denilen evliyâyı

görür. Pek çok kerâmete şahid olup mânevî ikramlara kavuşur.

Barla'dan Hacı Dede anlatır. "Bir gün Mehmet Çelebi Sultana yalvarıp, bana hazret-i Hızır'ı göster.", dedim. Bu konuşmamızdan sonra bir gün dağdan çıra kesip merkebime yükledim. Hayrât sâhibi merhum Rüstem Paşanın tâmir ettirdiği sarp bir yol vardı. Bu yoldan Barla'ya gidiyordum. Sarp bir yerden geçerken merkebim yüküyle birlikte yardan aşağıya uçtu. Ben merkebirden ümidi kestim. Yaşlı idim. Yürümeye de tâkatim yoktu. Ne yapacağım diye düşünürken, karşıma atlı biri çıka geldi. Merkebimi düştüğü yardan tutup yüküyle birlikte çıkardı ve yola bıraktı. Beni de yükün arasına indirdi. Merkebim hayret edilecek derecede kuvvetlendi ve hızlı yürüdü. Bu hâdiseden sonra bir gün yine Şeyh hazretlerinin ziyâretine gitmiştim. Bu sefer de; "Sultanım! Hazret-i Hızır'ı bana göster." dedim. Bana, "Merkebini kurtarıp, seni ona bindiren Hızır'dı. Ben sana onu gösterdim. Fakat sen tanımadın.", dedi. Ben bu sözleri işitince hayret ve şaşkınlık içinde ağlamaya başladım ve ayaklarına kapandım. Sonra bir müddet daha berâber oturduk. Bir de baktım ki birisi bize doğru geliyordu. Bu gelenin hazret-i Hızır olduğunu anladım. Hemen çıkıp karşıladım ve onun da ayaklarına kapandım

himmet istedim. Bana bakıp buyurdu ki, "Bizi istersen tuttuğun elden gâfil olma! Beni Şeyh Mehmet Çelebi'de bulasın.". Deyip gözden kayboldu.

Emir Ali Çelebi, bir dervişten naklen şöyle anlatmıştır: "Bir gece hocam Mehmet Çelebi Sultan hacca gitmek üzere yola çıktı. Yanında Hızır aleyhisselâm da vardı. Hazret-i Hızır'ın önünde bir lamba asılıydı. Bana, "Bir balta al." dediler, aldım. Beni de yanlarına aldı ve virâne bir yere gittik. Virâne bir yeri kazmamı emrettiklerinde, kazdım. Bir altın hazînesi çıktı. Bana da verseler, diye düşünürken hocam bana bir akik taşı verdi ve, "Derviş! Bunu İstanbul'da sat! Başka yerde satma.", dedi. Sonra benden ayrılıp, hacca gittiler. Bu hâdiseden sonra bir işim sebebiyle İstanbul'a gittim. İstanbul'dayken param kalmadı. Aklıma Şeyh hazretlerinin verdiği akik taşı geldi. Bunu beş on akçeye satabilsem,

diye düşündüm. Bir yahûdînin dükkanına girip, "Satılık bir şeyim var." dedim. Beni yalnız bir köşeye çekip, "Ne satıyorsun? Çıkar göreyim." deyince, çıkarıp gösterdim. Akik taşını görünce; "Ne vereyim?" diye sordu. Beş akçe mi, on akçe mi desem diye düşünmeye başladım. Bir türlü fiyat söyleyemedim. Hocamın himmetiyle; "Sen söyle." deyiverdim. Önce elli bin akçe verdi. Alay ediyor zannederek akik taşını geri istedim. Hemen yüz elli bine çıktı ve satmam için ısrar etti. Ben de kabûl ettim. Beni evine götürüp parayı keseler içinde verdi. Bu taşın çok kıymetli olduğunu söyleyip, "Şimdi ben bunu iki yüz elli bin akçeye bile satmam." dedi. Mehmed Çelebi Sultan'ın bu talebesi, aldığı paralarla köyünde bir hamam yaptırdı ve zengin oldu."

Mehmed Çelebi Sultan'ın vefâtından sonra talebelerinden biri onu rüyasında çok görür, rûhâniyetiyle irtibât kurardı. Bu talebesi

bir defasında üç meselede tereddüde düşer. Bunlardan biri o sene Ramazanın başlangıcı ile ilgiliydi. Şehrin kâdısı Pazar günü diyor, onlarsa Cumartesi olduğunu söylüyorlardı. İkinci mesele, câmilerinin kiblesinin doğru olup olmadığı husûsunda bir ihtilaf çıkmıştı. Bir husus da kendisine düşmanlık yapan huzursuz eden bir kimseye bedduâ etmesi istendiği halde o etmiyordu. Bu hususlarda tereddüdü vardı. Bir gece rüyâsında kendisini hocası Muhammed Çelebi Sultan'ın türbesinde gördü. Buraya nasıl geldim diye şaşarken hocası kabrinden çıkıp; "Allahü teâlânın izniyle biz getirdik." buyurdu. Bunun üzerine; "Efendim size birkaç suâlîm var." deyince, soruları sormadan suâlînin birisi mescidin kiblesi meselesi değil mi? Kiblesi doğrudur. Kâbe'ye karşıdır. Şüphe etme." dedi. "Bir suâlîm daha var." deyince; "Ramazanın başlangıcı değil mi? Cumartesi günüdür. Kâdî ilim sâhibi fakat keşif sâhibi olmadığından kalp gözü açık değil." dedi. "Efendim o kâdî sizin tarîkatınızı seviyor, muhabbeti var." deyince; "Evet muhabbeti var. Fakat riyâ ve gösterişten geçip meydana gelmeye kâdir değildir." buyurdu. "Sultanım bir suâlîm daha kaldı." deyince, daha o anlatmadan,; "Evet o bize mensup olan şahıs değil mi? Bizim hatırımızı gözeterek ona bedduâ etmediğin için memnun kaldık. Allahü teâlânın izniyle onu bir terbiye edelim. Islah olmazsa hakkından geliriz." buyurdu.

Mehmet Çelebi Sultan bir gün Eğridir Gölünün kenarında otururken bir ulak gelip Afşar yolunu sorar. Şeyh ona, "Afşar, gölün öte yakasındadır. Dolaşp neylersin. Hemen göl üzerinden yürüyüver." der. Ulak böyle bir zâtın sözüne inanarak kabûl edip yürür. Suyun üzerinde batmadan gider. Afşar halkı onun

gölün suyu üzerinde yürüyerek geldiğini görerek, "Hızır mısın?" diye etrâfına toplanırlar. Ulak, "Bende bir şey yoktur. Karşı yakada bir sultan var onun nefesine uğradım (kavuştum) ve su üstünden yürüyüp geldim!" der. Bu hâdiseye şahit olan, ulağın sözlerini duyan Afşar halkı, Mehmet Çelebi Sultan hazretlerinin büyük bir veli olduğunu anlayıp muhabbetle severler.

Mehmet Çelebi Sultan hazretleri, bir defasında Uluborlu'ya davet edilince, halkı irşad için bu dâveti kabûl edip gider. Uzun sohbetler ve vaazlarla halka öğüt verir ve vaazı son derece istifâdeli olur. Dönecekleri sırada birisi evine yemeğe dâvet eder. Dâveti kabul edip o gece orada kalır. Ertesi gün vedalaşp ayrılır. Bîlköy denilen yere varınca atını durdurup bir talebesini yanına çağırır; "Git şu evinde kaldığımız kimsenin kapısını çal! Bir kap iste! Kabın ağzını aç o zaman Allahü teâlânın kudretini göresin. Ev sahibine de, şeyh harcadıklarına pişman olmasın. Dünyâda hakkını alsın âhirete kalmasın dedi, diyesin." der. Talebesi emir üzere, kendilerini davet eden kimsenin evine varıp bir kap ister. Kabı eline alınca davet eden kimse davet için ne kadar akçe, para harcadıysa, o kadar akçe kabın içine gaybden dökülür. Ev sahibi çok şaşırır. Meğer şeyh hazretleri evinden

ayrılınca, ona ziyâfet vermek için harcadığı parayı hesaplayıp ziyafet verdiğiğine pişman olmuş.

Mehmet Çelebi Sultan hazretleri Uluborlu Ovasında bulunan Yassıviran köyüne zaman zaman gidip halka vaaz ve nasihat ederdi. O köyden Bedevî Dede denilen bir zât şunları anlatır. “Köyümüzün bir değirmeni vardı. Bu değirmeni çalıştıran akarsu ve içecek sularımız kesildi. Dağdaki menbaı kurudu, akamaz oldu. Halk içecek suya muhtaç hâle geldi. Şeyh Sultan köyümüze gelmişti. Toplanıp susuz kaldığımızı, perişan hâlimizi arzeditip; "Sultanım siz kutb-i âlemsiniz. Resûlullah efendimizin hürmetine yaptığınız duâ makbuldür." dedik. Bunun üzerine başını eğip sessizce oturdu, murâkabeye daldı. O hâle geldi ki teri sakalı üzerine damla damla aktı. Bir müddet âdetâ kendinden geçmiş bir halde kaldı. Mânâ âlemine dalıp gitti. Sonra başını kaldırdı. Gözleri iyice kızarmıştı. Merakla bekliyorduk. Bize bakıp; "Sizin suyunuz Ağras Suyu ile birmiş. Zelzele olunca bir taş sizin suyun önünü kapatmış. O taş omuz vurup kaldırdım. Suyunuz yine sizden tarafa döndü. Varın görün." dedi. Köy halkı gidip baktıklarında suyun yine dağdan aşağıya doğru çağlayarak akıp geldiğini görürler. Böylece o

zâtın himmetiyle susuzluktan ve sıkıntıdan kurtulurlar.

Uluborlu'dan Emir Halîfe anlatır: "Mehmet Çelebi Sultanın vefâtından kırk sene sonra kabrinin bir tarafı çökmüştü. Tâmir etmek için kabrini açmamız îcâb etti. Kabrini açınca nûra gark olmuş bir halde yattığını gördük. Mübârek yüzü hiç solmamış, aynen hayattaki gibiydi. Yanımda sevenlerinden biri vardı. Bu kişi; "Benim bir oğlum var, bir seneden beri sıtma tutuyor, hastadır. Bu zâtın sakalından bir kıl alayım, şifâ olarak götürüyüm." dedi. Biz şimdi durum başka, gâfil olma, alınca bir belâya düşebilirsin." dedik. Fakat adam dinlemedi yanaşıp sakalından bir kılı tutarak çekti. Koparamadı. Şeyh hazretleri sanki canlanmış gibi başını öbür tarafa çevirdi. O kişi yine aldırmayıp sakalından bir kıl koparmak için tutup çekti. Bu sırada Şeyh hazretleri o kişiye öyle bir tokat vurdu ki, adam düşüp öldü. Ben de korkumdan kaçıp bir kenara çekildim ve şaşkın bir halde yığılıp kaldım. Sonra başkaları gelip Şeyh hazretlerinin kabrini kapattı. Bu hâdisenin tesiriyle altı ay hasta yattım.

Şeyh Mehmet Sultan için halk arasında anlatılan bir hikâye de şöyledir. Onun bir katırı varmış. İbadet etmek için Olukluca'ya çıkarken Şeyhin rahat gitmesi için katırın arka ayakları uzarmış. Şeyh inerken rahat inmesi için katırın ön ayakları uzarmış.

Şeyh Mehmet Çelebi Sultan'ın 1475'de biten divanı Hızırname'sinde Palas Abdal (**Palaz Baba**) olarak adı geçen kişinin muhtemelen Baba Sultan türbedarlarından olduğu ve Göl tarafında türbesi bulunduğu fakat bu türbenin yüz yıl kadar önce yıkılıp yola gitmiş olduğu anlatılır.

Baba ve anne tarafından âlim ve fazîlet sâhibi bir âileye mensup olan **Şeyh Burhaneddin**'in nesebi baba tarafından Seyyid Hakim Ali Tirmizî'ye¹⁷ ulaşır. Babası, Tokatlı Mehmet Muhyiddîn Efendi'dir. Annesi Seyyid Mehmet Çelebi Sultan'ın kızı Şehribânû Hâtundur. Mehmet Muhittin Efendi Dünder Bey Medresesinde müderris iken¹⁸ buradan ayrılıp ailesiyle birlikte Tosya'ya gider. Burhaneddin 1494 senesinde Tosya'da dünyaya gelir.

Bu sıralarda Şeyh Mehmet Çelebi Sultan 1495 yılında vefat edince Eğridir'deki Berdai Zaviyesi bir süre boş kalır. Şeyhin yerine geçecek erkek evladı olmadığından açık kalan makama Halvetiye tarikatından Yunus adında bir şeyh gelir ve bu şeyh Zeyniyye tarikatına mahsus ayini kaldırır. Bu durum Dervişler arasında hoşnutsuzluğa yol açar. Nihayet bir gün Şeyh Yunus yatağında ölü bulunur.

¹⁷ Hakim et-Tirmizi (ö.932). Velilik konusundaki görüşleriyle tanınır. Attar, annesini yalnız bırakmadığı için tahsil yapmak üzere arkadaşlarına katılmadığına çok üzülen Hakim'in Hızır'la karşılaştığını ve ondan tahsil gördüğünü yazar. Gazali, Bahaeddin Nakşibendi, İbnü'l Arabi başta olmak üzere bir çok İslam büyüğünü etkileyen Hakim'in türbesi Tirmiz halkı tarafından bugün de ziyaret edilmektedir.

¹⁸ <http://www.haber37.gen.tr/>

Bundan sonra Zeyniye tarikatından Şeyh İbrahim adında biri İstanbul dan beratla gönderilir. O da bir süre sonra atıyla uçurumdan düşerek ölür. Dergâhtakiler, “Berdai soyundan gelen birisi bu makamı doldurmadıkça felaketlerden kurtulamayız”, diyerek aynı soydan birilerini aramaya başlarlar. Şeyh Mehmet Çelebi Sultan'ın torunu Burhanettin'den başka yakını olmadığı görülünce Burhanettin'in gelmesi ve makamı doldurması konusunda karar kılınır. Tosya'ya adam göndererek Burhanettin'i Eğirdir'e davet ederler. Burhanettin dedesinin postuna oturduğu zaman 14-15 yaşlarındadır. Dedesinin talebeleri, "Bu iş böyle olmaz, kişi kendiliğinden şeyh olamaz. Bir mürşid-i kâmilin terbiyesinde yetişip, bu hususta icazet alması lâzımdır.", derler. Burhâneddîn Efendi de bu sırada kendisini yetiştirecek bir mürşid-i kâmil aramaya başlar. Bursa'da Şeyh Tâceddîn zâviyesinde bulunan Tosyalı Şeyh Nasûh Efendi'nin¹⁹ büyük âlim, yetmiş ve

¹⁹ Oğlu Abdülmecid tarafından kaleme alınan *Menâkıbü'l-evliyâ*'da çeşitli tarikat büyüklerinin ve babası Şeyh Nasûh'un menkıbelerine yer verilir. Tosya'ya ait bir köyde ikamet etmekte iken, babası İsrâfil'in vefatından sonra ilim tahsili için küçük yaşta Tosya'ya gelmiş olan Şeyh Nasuh Efendi, burada Piri Halife'den Kur'an öğrenip hafızlığını tamamlar. Hat ve meânî ilminde mâhir, *Risâletü'l-Edviyye fî tarikati's-sûfiyye* ve *Risâletü'l-Edebiyye* sahibi, Zeyniyye tarikatının büyüklerinden Şeyh Nasûh Efendi Amasya'ya giderek hat ilmine vakıf olduktan sonra Tokat'a geçmiş orada Şeyh Tâcüdî İbrahim Karamânî'nin (ö. 872/1467/68) yanında eğitimini tamamladıktan sonra tarikate girmiş ve halife olmuş, Şeyh Safiyyüddin vefat edince de tarikatta en üst mertebe olan postnişlik makamına oturmuştur. Burada *Ümmi Sinan Tekkesi* ni yaptırmıştır. Bursa'daki Zeyniyye tekkesinde üç yıl (1513-1516) postnişinlik makamında oturur. Ve hayatın bir cilvesi olarak, vaktiyle kendisine hafızlığı kazandıran Piri Halife

yetiştirebilen bir rehber olduğu haber verilir. Annesi istihâre edip, evliyânın meşhurlarından olan babası Muhammed Çelebi Sultanın rûhâniyetinden istimdâd, Allahü teâlânın izniyle yardım ister. Oğlunu Tosyalı Şeyh Nasûh Efendiye göndermesi, kalp gözünün o zâtın rehberliği ile açılacağı işâret edilir.

Böylece tasavvufta yetişmek üzere Zeyniyye tarikatı şeyhi Tosyalı Şeyh Nasûh Efendinin, derslerine ve sohbetlerine devâm eder. Bu hocasının rehberliği ile kemâle erip, kendisine icâzet verilir. Eğridir'de dedesi Mehmet Çelebi'nin vefâtı ile boşalan zâviyede insanlara rehberlik yapmak, doğru yolu anlatıp, ilim öğretmekle vazîfelendirilir. Ehl-i sünnet îtikâdının kalplere iyice yerleşmesi, din bilgilerinin öğrenilmesi ve öğrenilen bu bilgilere göre amel edilmesi, yaşanması, İslâm ahlâkının yayılması husûsunda büyük hizmetler yapar.

Menakıbdâ anlatılan kerâmetlerinden bir kısmı şöyledir:

Osmanlı devlet adamlarından Rüstem Paşa²⁰ vezir olmayı arzu edip bunun için uğraşırdı. Fakat bâzı kimselerin aleyhinde çalışması sebebiyle Teke sancağına tâyin edilip, merkezden uzaklaştırılır. Teke'ye

Sultanın torununa şeyhlik icazeti verir. Kabri Tosya'dadır.

²⁰ Osmanlı veziriazamı Rüstem Paşa (ö.1561). 1535 tarihli bir kayıta Teke sancakbeyi olduğu görülen Rüstem Paşa'nın Saraybosna yakınlarında küçük bir köyde yaşayan bir Sırp köylüsüne domuz çobanlığı yapan bir kişinin oğlu olduğu ileri sürülür. Zeyniyye tarikatı şeyhlerinden Şeyh Burhaneddin, Nakşi şeyhlerinden Piri Halife ile Hekim Çelebi, Şeyh İbrahim Gülşeni ve Ali Baba gibi devrin önde gelen şeyhleriyle yakın ilişki içinde bulunan Rüstem Paşa, yaptırdığı yüzlerce hayır eseri ve bağışladığı gelirlerle de müstesna bir yere sahiptir. Türbesi İstanbul'da şehzade Camii haziresindedir.

vazîfeli olarak gidince Isparta'ya da uğrar. Orada zamânın meşhur velîsi, büyük mürşid Şeyh Burhâneddîn hazretlerinin şöhretini duyar. Bu zâtı tanımak ve sohbetinde bulunmak için Eğridir'e ziyâretine gider. Sohbetinde bulunup duâsını alır. Şeyh hazretleri kendisine iltifat gösterir. Bu tanışmadan sonra dergâhına sık sık gidip sohbetinde bulunur. Yine bir gece dergâha misâfir olmuştur. Bu ziyâretinde Şeyh Burhaneddin Rüstem Paşa'ya vezir olacağını iki defâ müjdeler. Rüstem Paşa çok arzu ettiği vezirlik için ümit kesilmişken böyle bir müjdeye çok sevinir. O zâtın duâsını ve himmetini aldıktan sonra günden güne devlet kademelerinde yükselmeye başlar. Sonunda vezîriâzam olur. Burhâneddîn hazretlerinin verdiği müjde gerçekleşince ona muhabbeti ve bağlılığı iyice artar. Burhâneddîn hazretleri bir ara oğullarını görmek için İstanbul'a gider²¹. Rüstem Paşa vezîriâzam sıfatıyla ona çok alâka, hürmet gösterip, hizmet eder. Ayrıca Küçük Ayasofya Zâviyesini verip burada insanlara hak ve hakîkati anlatması için ısrarla ricâda bulunur. Şeyh Burhaneddin ricâyı kabûl edip bir sene kadar bu zâviyede kalır. Sonra evliyâ olan ecdâdının rûhâniyetinin işâreti ile Eğridir'de Mezâr-ı Şerîf denilen yerdeki dergâhlarına dönmeye karar verir. Vezîriâzam Rüstem Paşaya, "Oğul! Biz dağ civârında büyüyüp uzlete, yalnızlığa alışmışız. Hayır duâmızı istersen bizi mekânımıza gönder. Sağ olursak üç dört senede bir İstanbul'a gelip sizi ve burada bulunan kâdı, müderris olan

²¹ Sadık Yazar, 'Seyyid Şerifi Mehmed Efendi; Hayatı, Divanı, ve Hilyesi', isimli Yüksek Lisans Tezinde Şeyh Burhaneddin'in iki oğlu bir de kızı olduğunu yazar. Oğullarından birinin adı Seyyid Mehmed, diğerinin ise Şerîf Mehmed Çelebi'dir.

evlâdımızı ziyâret ederiz." der. Paşa bu durumu pâdişâh Sultan Süleymân Hana arz eder. Gerekli müsâade çıkar. Eğridir'de bir vazîfe verip maaş bağlamak istenince; "Bize otuz akçe kâfidir." der. Otuz akçe maaş ile Eğridir'e döner. Dönmeden önce Rüstem Paşa onu pâdişâhla görüştürmeyi arzu ederse de şeyh hazretleri, "Sultanlarla görüşmek dervişlere zarar verir.", diyerek görüşmez. Burhâneddîn hazretleri Eğridir'e döndükten sonra Baba Çelebi adında biri hasedinden dolayı Rüstem Paşaya onun hakkında uygun olmayan sözler sarf ederek kötüler. Rüstem Paşanın îtimâdının ve muhabbetinin

sarsılmasına sebep olur. Şeyh hazretleri bu durumun farkına varıp Rüstem Paşaya kırılır. Bundan sonra Rüstem Paşa, Sultan Mustafa vak'asında vezirlikten uzaklaştırılır. Ummadığı bir anda bu işin başına gelmesi onu şaşkın bir hâle soktu. Sonra bu işin, Burhâneddîn hazretlerini kırması sebebiyle başına geldiğinin farkına vararak ziyâretine gidip özür diler. Daha sonra bir adamını gönderip, kusurumuza bakmasın, bizi bir kenara bırakıp himmetlerini çekmesinler diye haber yollar. Ayrıca bu hâlini arz eden bir de mektup yazar. Mektubu alıp okuyunca, "Evvelki sözümüz doğru çıktı ise sonraki sözümüz de doğru çıkar.", diye

buyurarak paşanın yeniden vezîriâzam olacağına işâret eder. Gelen haberci dönüp durumu Rüstem Paşaya anlatır. Rüstem Paşa onun teveccühleri ile yine vezîriâzam olur.

Şeyh Burhâneddîn hazretlerinin sevenlerinden olan Ispartalı Abdülkâdir Efendi şöyle anlatmıştır: "Bir defâsında Karadeniz'de gemi ile sefere çıkacaktım. Yanımda bir de arkadaşım vardı. Gideceğimiz gemiye eşyâlarımızı koyduk. Bu arada arkadaşım bir iş için yanımdan uzaklaşmıştı. Onu beklerken Şeyh Burhâneddîn hazretleri âniden gözüme göründü; "Bre Abdülkâdir! Bu gemiye binme, Allahü teâlânın izniyle bu gemi batar! Ötede bir gemi var ona bin!" buyurdu. Ben hemen eşyâları alıp o gemiye geçmek için hareket ettim. Şeyh hazretleri bana yardım edip eşyâları öbür gemiye taşıdı. Sonra birdenbire gözden kayboldu. Oracıkta donup kaldım. Bu arada arkadaşım da geldi. Benim gemi değiştirdiğimi görüp; "Niçin o gemiyi bırakıp bu gemiye bindin?" diye çok sıkıştırdı. Fakat sonunda râzı olup bindiğim gemiye geldi. Binmeyip ayrıldığımız gemi denizde bir mil kadar yol aldıktan sonra battı. Arkadaşım geminin battığını görünce o gemiye binmediğimiz için çok sevinip Allahü teâlâyâ şükretti. Bana da çok minnettâr kaldı. Bunun üzerine ben o arkadaşâ; "Benim bir şeyhim

var, Şeyh Burhâneddîn hazretleridir. O sultan gözüme gözükp o gemiye binme diye beni uyardı. Yoksa hâlimiz harabdı." dedim."

Uluborlu'dan Hasan Dede şöyle anlatmıştır: "Şeyh Burhâneddîn Efendi ile hacca gitmiştik. Medîne-i münevvereye vardığımızda Şeyh Muhammed Çelebi Sultanın halîfelerinden bir zâtın oğlunu orada mücâvir olarak ikâmet ettiğini gördük. Sâlih ve âlim bir kimse idi. Hocamızın Şeyh Muhammed Çelebi'nin kızının oğlu, torunu olduğunu öğrenince huzûruna gelip elini öptü. "Hakk'ın tâlibiyim.Fakat Muhammed Çelebi Sultanın hallerini, üstünlüğünü gördüğümüzden beri her şeyhe bağlanamadım. Siz ne yapıyorsunuz?" Şeyh Burhâneddîn hazretleri; "Ben de Hakk'ı tâlibim, arıyorum." diye cevap verdi. O kimse; "Acem diyârında bir aziz varmış sizinle ona gidelim." dedi. Bir ara konuşma sırasında Şeyh Burhâneddîn hazretleri; "Bütün dünyânın mürşidi, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellemdir. Burada yatmaktadır. Mübârek rûh-u şerîfinin tasarrufta bulunduğu hiç şüphe yoktur. İstihâre edelim ümid ederiz ki, bir mürşid-i kâmil işâret buyururlar." dedi. Bunun üzerine o zât, Resûlullah'ın mübârek Ravzasında on gün kadar uzlet üzere, bir tarafa çekilerek ibâdet ve tâatle meşgûl olmaya başladı. Kendisine bir mürşid-i kâmil işâret olunması için yalvarıp duâlar etti. Bir gün ağlayarak Şeyh Burhâneddîn hazretlerinin yanına geldi. Ayaklarına kapanıp; "Beni başkasına gönderirsin, kendini gizlersin." diyerek, teslimiyetini bildirdi. Onu kabûl edip tasavvufta yetiştirmek üzere irşâd ve terbiye eyledi. Ravda-i mutahherada halvete soktu. Sonra da ona icâzet verdi. Bir gün ona Resûlullah'ın huzûrunda istihâre edince ne

gördün diye sordum. Dedi ki: "Sultan-ı Enbiyâ sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz bana gözücü, Şeyh Burhâneddîn hazretleri için; "O, benim evlâdımdandır ve mürşîd-i kâmilidir. Tevâzu ve edebinden sana kendini bildirmedir. Gâfil olma!" buyurdu." dedi. Daha sonra Mekke-i mükerreremeye gittik.

Hasan Dede şöyle anlatmıştır: "Uluborlu'dan dervişleri alıp Şeyh Burhâneddîn hazretlerinin sohbetine gittik ve bağını belledik. Biz bağda çalışırken gelip beni bir kenara çekti. Hızır aleyhisselâmdan ve onun bâzı vasıflarından bahsetti. Bu sırada içimden; "Sizin dedeniz Şeyh Muhammed Çelebi Sultan, hazret-i Hızır'ı görmek isteyen sâdık talebelerine gösterirmiş. Niçin siz göstermezsiniz?" diye düşündüm. Hemen o anda hepimize seslenip; "Mescide doğru geliniz. Yemek yiyiniz." dedi. Toplanıp hazırlanan yemekleri yedik. Yemekten sonra Şeyh Burhâneddîn hazretleri acelece yanımıza gelip; "Çabuk olun göl kenarında (Eğridir Gölü) cemâatle namaz kılın." dedi. Ben kendi kendime; "Bu acele dervişler içindir. Ben kalıp mescidde kendileri ile kılarım." diye düşündüm. Ben bu düşünce ile beklerken bana; "Sen de git." buyurdu. Ben de gittim. Göl kenarında abdestler alındı. Bu sırada nûr yüzlü ihtiyâr bir zât yanında bir derviş ile yoldan geçer gibi bir halde namaz kılınacak yere geldi. Namaza durdu. Yüzü nûrlu ak sakallı olup üzerinde yünden beyaz bir hırka ve ak yünden bir aba vardı. Yanındaki dervişin üzerinde de yünden bir aba vardı. Arkadaşlarım onları Şeyh Burhâneddîn hazretlerinin dostlarından, halîfelerinden birisi zannettiler. Cemâatle namaza dururken imâmlığı o zâta teklif ettik. Bize imâm olup namaz kıldırıldı. Namazdan sonra duâ ederken göğsünde, kalbinin sesinden

öyle bir hale girdik ki, sanki aklımız başımızdan gitti. Onun Hızır aleyhisselâm olduğunu anlamıştım. Ayaklarına kapanmak istedim. Ancak kalbime hocamın buna izin vermediği geldi. Diğer talebelere o zâtın Hızır aleyhisselâm olduğu açıklanmadı. Sonra Mezâr-ı Şerîf denilen yere doğru yürüdük. Yolda yürürken Hızır aleyhisselâm yanındaki dervişle birlikte âniden yanımızdan kayboldu. Durumu hocam Şeyh Burhâneddîn hazretlerine anlatıp bu hâli sordum. Verdiği cevapta babasının ve dedesinin de Hızır aleyhisselâmla görüşüp feyz aldığı ifâde etti."

Halîfezâde diye tanınan bir zât şöyle anlatmıştır: Bir defâsında İstanbul'a gitmek için yola çıkmıştım. Nasıl olduysa yolum Bursa'ya düştü. Bursa'da birkaç gün kalmam icâb etti. Hatırıma Bursa'da yatan meşhur evliyâ Emîr Sultan hazretlerinin kabri şerîfini ziyâret etmek geldi. Yanımda birkaç arkadaşla türbesine gittik. Rûhuna Kur'ân-ı kerîm okudum. Ziyâret ve duâdan sonra türbedârla biraz sohbet ettik. Nereli olduğumu sorunca, Isparta'nın Kûnân denilen bir kasabasından olduğumu söyledim. Sonra; "Sizin vilâyetinizde, Eğridir'de Burhâneddîn Efendi denilen bir aziz zât var onu bilir misin?" dedi. Burhâneddîn Efendi o sırada vefât etmişti. Onun hasreti ve muhabbetiyle kalbim yanıp

elimde olmadan ağlamaya başladım. "Vefât edip âhirete göçtü." dedim. Türbedâr da ağlamaya başladı. Sonra onun pek çok menkıbesini ve kerâmetlerini anlattı. "Siz o zâtı nereden bilirsiniz?" diye merak edip sordum. Bunun üzerine bana şöyle anlattı: "Merhum, Şeyh Nâsûh Efendiye talebe olmak için gelip erbaine (çilehâneye girip kırk gün kalmak) oturduklarında ben de onlarla berâberdim. İstanbul'dan memleketi Eğridir'e dönerken Bursa'ya uğradı. Halka birkaç gün vâz ve sohbet etti. Halk sohbetini dinlemekle mübârek yüzünü görmekle şerefledi. Gidecekleri zaman yanında bulunan talebelerinden birine bir altın verdi. İhtiyaçları olan bâzı şeyleri alması için çarşıya gönderdi. O da bir dükkandan alacağını alıp, altını verip oradan ayrıldı. Dükkan sâhibi talebenin verdiği altını hemen sahte bir altın ile değiştirip, yanına gelerek, "sizin altınıız sahte imiş", dedi. Talebe her ne kadar verdiği altının sahte olmadığını söylediyse de adam diretti. Talebeyle münakaşa etti. Nihâyet durum Şeyh Burhâneddîn hazretlerine anlatıldı. Şeyh hazretleri, dükkan sâhibine, "Hey kişi bu sahte altın bizim değildir. Bizim verdiğimiz altın sahte değildir.", dedi. Adam bile bile ve inatla direterek, "Altın sizindir! Ya değiştirin veya aldığınız şeyleri geri verin.", diyerek çok edepsizlik etti. Şeyh Burhâneddîn hazretleri, "Verin şu bedbahtın eşyâsını yıkılsın gitsin.", diyerek alınanları geri verdirdi. Daha sonra da Bursa'dan ayrılmak üzere kalktılar. Henüz atına binmeden, altınıız sahtedir deyip haksızlık yapan dükkan sâhibinin hanımı feryâd ederek, şeyh hazretlerinin huzûruna geldi. "Sultanım! Sizi üzen o zâlim kimse benim kocamdır. Tamahkârlığından sizin verdiğiniz altını değiştirip, size sahte altın

verdiniz demiş. Eve gelince birdenbire ağrı ve sancılara tutuldu. Kıvranmaya başladı. Bu dayanılmaz sancılar içinde feryâd ediyor! Beni size gönderdi, sizden aldığı altını da verdi, getirdim. Bu hâle, size karşı yaptığı edepsizlik ve sahtekârlık sebebiyle düştüğünü söylüyor.", diyerek affedin diye yalvardı. Şeyh Burhâneddîn hazretleri, "Atılan ok geri dönmez.", buyurdu ve yoluna devâm etti. Kadın evine dönünce kocasının hastalığının şiddetlendiğini gördü. Adam birkaç saat sonra da öldü." Türbedâr bu hâdiseyi bizzât gördüm, şâhid oldum. Burhâneddîn hazretleri büyük bir velî idi, dedi."

Bir gün yine Kûnân'e geldiler. Birini gönderip beni huzûruna çağırdı. Huzûra varıp edeple oturdum. Bana; "Muhammed Halife! Artık ömrümüzün sonuna geldik. Bir daha Kûnân'e gelmeyiz! Âhirete göçeriz! Talebelerimi, dervişleri sana bırakıyorum. Mümkün olduğu kadar bütün işlerini göresin. Sen bizim oğlumuzsun. Dervişler rüyâlarını sana anlatsınlar. Sen dahi Zeynüddîn Hafî'nin²² **Risâle-i Kudsiye'**lerinde bulunan tâbirlere

²² Suhreverdiyye'nin kolu Zeyniye tarikatının kurucusu Zeynüddin Ebubekir Hafî (ö.1435). Tarikatın Anadolu'da yayılıp şöhret bulması Şeyh Abdüllatif Kudsi (ö.1452) sayesinde olmuştur. İleri gelen halifeleri Taceddin İbrahim Karamani, Şeyh Vefa, Aşıkpaşazade, ve Piri Halife Hamidi'dir.

göre tâbir edersin. Sana bunları söylemek için çağırdım." buyurdu. Sonra bana duâ etti. Eğridir'e dönüp aradan çok geçmeden hastalandı ve vefât etti."

Kınalızâde Ali Çelebi²³ şöyle anlatmıştır: Bursa'dan İstanbul'a gitmeye niyetlenmişim. Gitmeden önce bir gece akrabâ ve bâzı arkadaşlarımla, müderris ve medrese mensupları ile sohbet ettik. Söz şeyhlerden açıldı. Bu arada hayatta olanlardan Şeyh Burhâneddîn Efendiden de söz edildi. Ben onun hakkında bâzı uygunsuz sözler söyledim. Ertesi gün Mudanya'dan gemiye binip yola çıktım. Rüzgâr ters yönden esiyordu. Bozburun denilen yere geldiğimizde bindiğimiz gemi batma derecesine geldi. Artık gemide bulunan herkes geminin batmakta olduğuna kanâat getirdi. Ben de geminin kaptan odasında oturup, hayâtımdan ümidimi kesmiş ve şaşkın bir halde ölümü bekliyordum. O sırada birdenbire deniz üzerinde Şeyh Burhâneddîn hazretleri görüldü. Batmak üzere olan geminin sereninden kucaklayıp doğrulttu. Gemi batmaktan kurtuldu. Bu hâdiseyi görünce biraz kendime gelip ayağa kalktım. Şeyh hazretlerine doğru yürüdüm. Yanına yaklaşıncâ gözden kayboldu. Gemideki

yolcuların hepsini deniz tuttuğundan, âdetâ baygın gibi yatıyorlardı. Geminin serendibine yakın bir yerde bir gayr-i müslim yolcu da vardı. O müslüman olmayan yolcuya yaklaşıp; "Az önce bir zât serendibinde gözüktü! Sen de gördün mü?" diye sordum. "Evet gördüm! Gelip batmak üzere olan gemimizi doğrulttu. Sonra da deniz üzerinde yürüyüp sâhile doğru gitti!" dedi. Daha sonra bu gayr-i müslim kimse gördüğü bu hâdisi üzerine müslüman oldu. Allahü teâlânın izni ile gemimiz batmadan İstanbul'a ulaştık. İstanbul'a varınca, bir de öğrendim ki Şeyh Burhâneddîn hazretleri İstanbul'a gelmiş. Ona çok minnetdâr idik. Mübârek elini öpmek için ziyâretine gittim. Huzûruna varınca ayaklarına kapanıp; "Sultanım! Bizim kurtulmamıza sebep oldunuz. Denizde batmak üzere iken yardımlarınız yetişti. Sizi deniz ortasında bize yardım ederken gözümle gördüm!" dedim. Ben böyle deyince; "Hey Ali Çelebi! O gördüğün senin hayâlindir. Bizim gibilerden hiç böyle bir kerâmet görülür mü?" diyerek, Bursa'da onun hakkında konuştuğum uygunsuz sözlerimize işâret etti. O sırada öyle mahcûb oldum ki anlatılamaz. Hemen mübârek elini öpüp suçumdan dolayı özür dileyip, affetmesini istedim."

Eğridirli Hacı Dede şöyle anlatmıştır: "Şeyh Burhâneddîn Efendi bir gün bana; "Hacı Dede, var Eğridir'e git. Taze balık varsa bize alıver. Evden isterler." dedi. Ben de hemen Eğridir'e gidip, çarşıda sordum. Halk bana gülüşüp, sûfî deli mi oldun. Bu soğukta balık mı çıkar. Şeyh bu zamanda tâze balık olmadığını bilmez mi, dediler. Dönüp huzûruna geldim. "Efendim, balık yok halk bana gülüştü." dedim. Bana öyle heybetli baktı ki, neredeyse rûhum çıkacaktı. "Git çabuk

²³ Isparta doğumlu Kınalızade Ali Efendi (ö.1572) Ahlak-ı Alai adlı eseriyle tanınır.

getir." dedi. Emre uyup Eğridir Gölünün kenarına gittim. Bir de baktım ki küçük çakıllar arasında, iri iri balıklar su içinde canlı olarak duruyor. Pek de çoktu. Hemen bir kaba doldurup, huzûruna tekrar gittim. Balıkları görünce; "Ha şöyle!" buyurdu. Hayatta oldukları müddetçe bu kerâmetini kimseye anlatmadım."

Elmalı'dan Hâce Muslihiddîn anlatmıştır: "Şeyh Burhâneddîn Efendi Elmalı'ya dâvet edilmişti. Bu dâveti kabûl edip Elmalı'ya geldi. Geldiği gün Elmalı'nın pazarı idi. Halk pazarı bırakıp onu karşılamaya çıkmıştı. Bu sebeple pazar yeri tamâmen boşalmıştı. Pazarda yalnız üç pazarcı hristiyan kalmıştı. Bunlar kendi aralarında; "Türk'ün papazı geldi, herkes onu karşılamaya çıktı." diyerek ileri geri konuşup hem Burhâneddîn Efendi ile hem de müslümanlarla alay etmişlerdi. Bu üç hristiyanın üçü de o gece rüyâlarında Peygamber efendimizi görmüşler. Huzurlarında müslüman olmuşlar. Peygamber efendimiz her birine birer de müslüman ismi vermiş ve onlara; "O Şeyh gerçekten benim evlâdımdandır. Huzûruna gidin size îmân telkin etsin, müslüman olun." buyurmuşlar. Sabahleyin uyandıklarında üçü de Şeyh Burhâneddîn hazretlerinin bulunduğu eve gittiler. Kendisiyle görüşmek istediklerini söylediler. Bu sırada Şeyh hazretleri odasında kendi hâlinde zikir ve ibâdetle meşgûldü.

Durum bildirildi. Onları içeri kabûl etti. Îmânı telkin etti. Onlar da müslüman oldular. Sonra her birine bir müslüman ismi verdi. İsimleri konulunca her üçü de hayretle ve muhabbetle elini öptüler. Çünkü üçüne de rüyâlarında Peygamber efendimizin verdiği isimleri vermişti. Aynı isimleri bize verdi diyerek

kerâmetini söylediler. Büyük bir sadâkatla ona bağlanıp, sevenlerinden oldular.

Talebelerinden biri şöyle anlatmıştır: "Hocam Burhâneddîn hazretlerinin huzûrunda bulunurdum. Bizi zâhiren ve bâtinen terbiye ederken bir gün halvette, baş başa oturuyorduk. Birdenbire gözden kayboldu. Orada yalnız kaldım. Şaşırıp huzursuz oldum. Bu arada hocamın dedesi Seyyid Şeyh Muhammed Çelebi Sultan hazretleri gözüme göründü. "Huzursuz olma. Şeyh Burhâneddîn İstanbul'a gitmiştir. İstanbul'da nice müslümanı irşâd etmektedir. Biz kendisine himmet göndermekteyiz." Meşgûliyetle tâkatım kalmadı deyince de, buyurdu ki: "Resûl aleyhisselâm bildirmiştir ki, Bir kimse ilm-i zâhir veya ilm-i bâtın taleb ederken (öğrenirken) vefât etse, Allahü teâlâ o kimseye melek gönderip, o kimsenin rûhunu tâlim ve terbiye eder. Kıyâmette kemâle ermiş olanlarla haşrolunur, buyurdu."

Hasan Dede şöyle anlatmıştır: Şeyh Burhaneddin zamanında Karahisar'dan Hacı Bayram Sultanın halifesi Şeyh Abdurrahim'in evlâdından bir yiğit genç vardı. O genç dedi ki: Ben de senin gibi Hacı Bayram ocağındanım. Hattâ bir gece Karahisar yolunda, yol kesmeye, eşkıyâlık yapmaya çıktım. Bu kötü işe niyet ettiğim sırada Hızır aleyhisselam gelip bana

nasihat etti. Hemen tövbe ettim. Bir ara alaybeyinin oğlu ile arkadaş olup ona sağdıçlık da yaptım. Ancak bu samîmiyetimizi çekemeyenler hakkımda alaybeyine olmadık şeyler anlatıp iftira etmişler. Alaybeyi de inanıp beni öldürmeleri için iki kişiyi vazifelendirmiş. "Afyonkarahisar'a giderken onu öldürün!" demiş. Yola çıkarken gâipten bir ses işittim. "Bre Abdurrahîm! O yola gitme! O yoldan gitmene izin yoktur. Seni öldürmek için peşinden geliyorlar!" diyordu. "Sen kimsin?" dedim. "Deden Abdurrahîm'in rûhuyum.", dedi. Bunun üzerine yolumu değiştirip, başka yoldan devâm ettim. Bu yolda da yürürken yine bir ses, "Sağ tarafına bak! Evliyânın rûhâniyetleri geliyor! Önden gelen zât sana mürşid, rehber olacaktır.", diyordu. Sağ tarafıma baktığımda evliyânın ruhlarını kendi şekillerinde gördüm. Elllerinde bir alem, bayrak, önlerinde ise heybetli bir zât vardı. Yaklaşıp o zâtın ayaklarına kapandım. Kendimden geçmişim. Biraz sonra irkilip kendime geldim. Ancak bu sefer o zâtı hiçbir yerde göremedim. Bir gün sonra Sandıklı kasabasına gittim. Orada bana mürşid olacak zâtın Burhâneddîn Efendi olduğunu gördüm. Sandıklı'ya dâvet edilmiş, bu sebeple gelmiş. Varıp ayağına yüz sürdüm. Elinde tövbe etmek istedim. Ancak izin vermedi. "Senin bağlı olduğun zât Hacı Bayram Sultan'ın ocağıdır." dedi. Ağlayarak evime döndüm. O gece rüyâmda Hacı Bayram Sultan'ı gördüm. Bana, "Oğul! Fetih, senin kalp gözünün açılması, bu zât vâsıtası ile. Şu anda benim oğullarım arasında onun gibisi yoktur. Fakat kisve ve icâzet zâhiren bizden olsun.", dedi. Sabah olunca Burhâneddîn Efendinin huzûruna vardım. Bu defâ huzûrunda tövbe etmeme, talebesi olmama izin verdi. Sonra hizmetine

girip, halvete girdim. Yedi gün sonra yanıma geldi. Elinde bir mektup vardı. Bana, "Çabuk Ankara'ya var. Ethem Baba hazretlerinin vefâtı yakındır. Ondan icâzet al. Halvetini sonra tamamlarsın.", dedi. Mektubu alıp yola çıktım. Mektuba, "Ethem Baba! Artık âhirete teveccüh etmeniz yakındır! Mektubu getirene icâzetnâme veresiniz.", yazmış. Ethem Baba huzûruna varınca beni görür görmez ağladı. Bana bir icâzetnâme yazdı. Aradan çok geçmeden vefât etti.

Şeyh Burhaneddin hazretleri, talebelerinden Şeyh Muhammed Efendiye şöyle vasiyet etmişti: "Benden sonra kadılık yaparsan buna rızam yoktur. Zarar görürsün, hemen benim yerime otur." Talebesi hocasının vefatından sonra bir defa daha kadı olmuştu. Borçlarından tamamen kurtuluncaya kadar kadılığa devam etmeyi düşünüyordu. Kâdılık yaptığı yerden gelirken bir köye uğramıştı. Bu köyde bütün eşyası yandı. Büyük zarara uğradı. Bir defâsında da Lofça'da bulunuyordu. Abdest aldığı sırada birdenbire gözüne hocası Burhaneddîn Efendi'nin Eğridir'deki kabri, sonra da hocası gözüktü. Hocasını mihrapta gördü, oradan şöyle seslendi. "Oğul! Hani seninle ahd ü peymanımız, anlaşmamız vardı. Niçin dünyadan vazgeçip seccadeye, dergâha gelip oturmazsın.", buyurdu. O talebe bu

işaretten sonra kadılığı bırakıp, hocasının emrine uydu. Beş altı sene dergâhta irşadla meşgul oldu. İnsanlara dinin emir ve yasaklarını anlattı. Rehberlik yaptı.

Eğridirli Şeyh Burhaneddin'in 1562 veya 1573 tarihinde vefat ettiği ileri sürülür. Kabri, Eğridir Yazla'daki câminin yanında bulunan kabristanda dedelerinin kabirleri yanındadır. Evlenememiş kızlar iki kadın tarafından türbeye götürülüp başına bir al duvak konduktan sonra, birinin elinde kilit diğer kadının elinde anahtar olduğu halde, elinde kilit bulunan anahtar bulunana, “Ne açacaksın?”, dediğinde diğeri, “Şu bahtı bağlanmış kızın bahtını açacağım!”, diyerek kilidi kızın başı üstünde açarlar ve kız evlendiği zaman türbenin üstüne yeşil bir bez ve kıymetli bir örtü örter ve kurban keserler. Aynı şekilde çocukları yaramaz olanlar, kocaları sarhoş ve ahlâksız olanlar da bu türbeye gelerek adakta bulunurlar.

Nuri Güngör'ün çalışmasında²⁴, torunu öğretmen Etem Kartal'ın vermiş olduğu bilgilere dayanarak Berdai zaviyesinin şeyhi **Ömer Efendi** hakkında şu bilgilere ulaşılır. Eğridir'de dünyaya gelen Ömer Efendi'nin babası Şeyhülislam Berdai Zaviyesinin şeyhi Ahmet Efendidir. Şeyh Ahmet Efendi'nin İstanbul'da Nakşibendi tarikatı mütevelliliğine tayin edilmesi üzerine Ömer Efendi medrese tahsilini İstanbul'da yapar. Sonra Eğridir'e dönerek Isparta çevresinde kadılık hizmetinde bulunur. Bir süre sonra kadılığı bırakarak Berdai Zaviyesine şeyh olur. İlk defa olarak Eğirdir ve çevresinin tarihini kaleme alır. Fakat ne yazık ki, 1910'larda Şeyh Sadettin zamanında mütevellî evinin ve Vakfın kütüphanesinin yanması neticesinde pek çok el yazması eserle birlikte bu kitap da yanar. Alim ve şair bir zat olan Ömer Efendinin tasavvufa

²⁴ GÜNGÖR Nuri, Eğirdir Ansiklopedisi

dair eserlerinin bir kısmı bu yangında yanmış, bir kısmı da kaybolmuştur. 1856 senesinde Eğirdir'de vefat eden Şeyh Ömer Efendi'nin mezarı Şeyhülislam Berdai'nin türbesinin kuzeyindedir. Oğulları Şeyh Ahmet ile zaviyenin son şeyhi Sadettin Efendi'dir.

.....

Nuri Güngör çalışmasında²⁵ Karçınzade Süleyman Şükrü'nün Seyahat-i Kübra isimli eserine atfen Eğirdir'de Beltaşı civarında kabri bulunan **Kara Dede**'den söz eder. Eski Isparta yoluyla Yazla yolunun ayrıldığı yerde Yazla yönünde sol taraftaki yüksek kayalıkların dibinde medfun bulunan Kara Dede'nin adı Şeyh Mehmet Çelebi Sultan'ın Hızırname isimli eserinde geçtiğine göre 1475'lerden önce yaşamış olmalıdır.

Erdenk, **Eli Kepçeli Dede**'den söz ederken onun kabrinin 1960'lara kadar Eğirdir Kemik Hastahanesi acil girişinin yanından geçen yolun üzerinde bulunduğunu yazar. Bugün yol yapım çalışmaları sebebiyle yolun altında kaldığı anlatılır. Güngör ise, Karçınzade'den nakille Eli Kepçeli Dede'nin Eğirdir'deki velilerin en eskisi olduğunu, Emeviler dönemindeki fetih hareketlerinde yer almış olduğunu kaydeder. Eli Kepçeli Dede'yi düğünü olanlar ziyaret ederler ve önce düğüne Eli Kepçeli Dedeyi davet ederlermiş. Daveti de "Eli Kepçeli Dede düğünümüze buyur gel ve bereketini artır", diyerek yaparlarmış. Onun beylikler döneminde ordunun aşçılığını yapan askerlerden biri olduğu da rivayet edilir. Bir gün yakınlarda yapılacak bir savaşa gitmeyi çok ister ama aşçı olduğundan dolayı ona gerekli silah ve malzemeyi vermezler. O da savaşa elinde kepçesi ile katılır ve savaşta büyük yararlıklar gösterir. Fakat savaşın

sonuna doğru şehit olur. Savaşta yaptıklarından dolayı Allah'ın sevgili bir kulu olduğu inancı hakim olmuştur. Bu bölgede ayda üç dört tane trafik kazası olmuştur. Halk bu kazaların, mezarının üzerinden yol geçen Eli Kepçeli Dede'yle bağlantısı olduğuna inanır.

Erdenk çalışmasında²⁶, Eğirdir Merkez Sağlık Ocağı'nın arkasındaki yolun elli metre ilerisinde bulunan dışı fayansla kaplı türbenin **Gül Baba**'ya ait olduğunu yazar. Türbenin içinde bir sanduka, sandukanın üstünde yeşil kadife bir örtü eşarplar ve namazlıklar bulunmaktadır. Türbenin yanında bir çeşme ve duvar diplerinde yanmış mum izleri göze çarpar. Güngör ise çalışmasında²⁷, eski bağ yolu, demirciler çarşısı sonu Tersikbaşı'nda diye yerini tarif ettiği ahşap türbenin 1950 başlarında kaldırılmış olduğunu yazar. Bugün türbeyi ziyarete gelenler tarafından her türlü sıkıntı için dilek dilenmekte ve adaklar yapılmaktadır. Türbeye değişik adak olarak gül getirilmesi dikkati çeker.

Türbe daha önce yolun karşısında bulunan viranelikteymiş. Daha sonra orası yıkılarak Gül Baba'nın mezarı bu günkü türbesinin olduğu yere yapılmıştır. Gül Baba'nın Eğirdir Kalesi'nde bulunan Devran Dede ile kardeş oldukları inancı halk arasında yaygındır.

Erdenk çalışmasında²⁸ **Devran Dede**'nin türbesinin, Eğirdir Kalesi'nin hemen yanında bulunan dışı fayanslarla kaplı, pencereleri renkli camlı bir türbe olduğunu yazar. Türbenin içinde Devran Dede'ye ait bir sanduka bulunmaktadır. Türbenin içi dardır. İçinde uzun zamandır kullanılmadığı anlaşılan

²⁵ age

²⁶ age

²⁷ age

²⁸ age

iki şamdan vardır. Nuri Güngör ise çalışmasında, 1970'lerde yenilenmeden önce türbenin ahşap olduğunu, Karçınzade Süleyman Şükrü Efendi'nin ondan 'Arap Dede' diye söz ettiğini yazar. Hatta Dünder'in Devran'a dönüşmüş olabileceği ileri sürülür. Mahalle sakinleri tarafından Kalenin duvarını delerek Çarna denilen yerden girip fetihle büyük rolü olduğu kabul edilir.

Devran Dede'nin kaleyi korumakla görevli erlerden biri olduğu ve kardeşleriyle kalenin düşman işgaline geçmemesi için çok çaba sarf ettiği de rivayet edilmektedir. Bunun için öldükten sonra hemen kalenin giriş kapısının soluna, su kaynağının yanına defnedilerek türbesi yaptırılır. Maddi ve manevi her türlü sıkıntısı olanların ziyaret ettiği bir mekandır. Ziyaret günü Perşembe olup insanlar dileklerine göre değişik adaklarda bulunur.

Yılanlıoğlu Şeyh Ali Ağa, Eğridir'in Yılanlı Köyü'nden Musa'nın oğludur. Kardeşlerinden **Kör Hasan** ve **Deli İsmail**'in, “eşkıyalık, katl ve ırza geçme gibi suçlar işlemeleri sebebiyle, Karaman Valisi Mikdat Paşa ile Kütahya ve Hamid mütesellimleri tarafından ortadan kaldırılması padişah

tarafından emr-ü ferman buyurulmasıyla icabı yapıldığı cihetle”, bu olaydan bir kat daha ibret ve intibahla, aileleri üzerinden bu lekeyi kaldırmak için, Bektaşilik tarikatına girer ve bu tarikatta Şeyhlik mertebesine çıkar. O sırada Antalya'da isyan ederek eşkıyalığa başlayan Tekelioğlu İbrahim Ağa üzerine sevk edilen sipahilerle birlikte giderek yararlık göstermiş olduğundan kendisine Eğridir Kaymakamlığı, daha sonra da Dergâh-ı âli Kapucubaşılığı verilir. Zaman zaman Isparta ve sair livalarda Mütesellimlik ve Eğridir Muhafızlığı görevleri de verilmiş olan Ali Ağa cami ve medreselerden başka şehir içinde ve dışında çeşmeler yaptırarak su getirtir. Birkaç cami ve mescidle, yolların ve köprülerin onarılmasında gayret sarf eder ve bunlar için vakfiyesinde yazılı (Esedi Kuruş) itibarından 100.000 Kuruşluk kadar emlak, bina ve akar tahsis eder. Nihayet 1833 tarihinde 60 yaşını geçmiş olduğu halde vefat eder ve Yazla'daki mezarlığa defnedilir.

Eğridir Müsellimi Yılanlıoğlu Şeyh Ali tarafından 1803 tarihinde, kale meydanında yaptırılan medresenin zemin katında 20 hücre ve bir mescit, üst katında bir derslane olduğu anlatılır. Yapısı ahşap ve üzeri toprak damlı idi. Yılanlıoğlu, medresenin yanında müderrislere mahsus bir ev ve bir de bahçe yaptırarak medreseye vakfetmiştir. Ayrıca, yazın Eğridir halkının bağlara göçtüğü mevsimde, öğrencilerin okumaktan geri kalmamaları için, Pınarbaşı mevkiinde 15 hücreli ve bir dershaneli, ahşap bir medrese daha yaptırır. 1809 yılında, kale meydanındaki medresenin ortasına, kubbeli bir kütüphane yaptırarak yazma ve basma 218 cilt kitap koyar ve bunların hepsi için ayrı ayrı vakfiyeler tanzim ettirir. Yılanlıoğlu, kendi köyü olan

Yılanlı Köyü'ne de bir cami ile bir medrese yaptırmıştır. Bu medreseler uzun müddet tedris hayatına devam etmiştir. 1908'de bu medrese de Kuşçuzade Mustafa Efendi ve yetiştirdiği öğrencilerden Tıglioğlu Hüseyin Efendi'nin öğretim yapmakta olduğu nakledilir²⁹.

Yılanlıoğlu'nun Eğridir'de yaptırmış olduğu Han'dan Güngör eserinde bahsederken, şehirdeki üç handan biridir der. Hayriye Hanı olarak bilinen yapı 23 oda bir dükkandan meydana gelmekte idi ve Kaleönündeki medresesine vakfedilmişti. 1800'lerde yapılmış 19950'lerde yıkılmıştır.

.....

Yusuf İlgar çalışmasında³⁰ Germiyanlı Çağşadan Mehmet Bey'in küçük kardeşi Musa Bey komutasında 1364 yılında bir grup Germiyanlı askerinin Eğridir'de bulunduğu sırada, önce kurulmuş olan Mevlevi zaviyesi fakirleri için Musa Bey tarafından bir çok dükkân satın alınarak vakfedildiğini yazar. Bu vakfiyede şahit olarak isimleri geçen ve bu yıllarda Germiyan ülkesinde zeamet ve has sahibi kimseler ise Hacı Şücaüddin Yakut, Sarımüddin Sadve, Alişiroğlu Sadreddin, İsaoglu Hüsameddin gibi beylerdir. Musa Beyin Eğridir Mevlevihanesi için vakıflar tahsis etmesi, kendisinin Mevlevilikten uzak olmadığını göstermektedir. İsmail Çiftçioğlu'nun çalışmasında³¹ aynı vakfiye hakkında şu bilgileri öğreniriz. Afyon Kadı sicillerinde kayıtlı bulunan (Defter No: 505, Hüküm No: 144) vakfiyeye göre; Musa Bey, Antalya'ya bağlı Eğirdir Mevlevihânesi'nde meskûn bulunan ve evlenemeyen Mevlevî

fukarası için Eğirdir Kazası'na bağlı; Peynir Pazarı, Bedesten, Kemer Kapu ve Kale duvarı içindeki emlâka ait gelirlerin tamamını vakfetmektedir. Buna ilaveten mevlevihânenin mütevellisine iki dirhem gümüş verilmesi, ayrıca mevlevihânedeki fukaraya günde 18 akçe tahsis edilmesi şart kılınmıştır (Varlık, 1974). İlgar'ın Divane Mehmet Çelebi hakkındaki çalışmasından muhtemelen onaltıncı yüzyılın başlarında **Nurullah Dede**'yi Eğridir Mevlevihanesine göndermiş olduğunu görürüz. Nuri Güngör ansiklopedisine³² yazmış olduğu Mevlevihane maddesinde, 1480'lerden sonraki evkaf kayıtlarında 'Zaviye-i Mevlevihane' olarak geçen yapının 1310'larda inşa edilmiş olabileceğini kaydeder. Çomaklar köyünün tamamı, Gönen'deki Akmescit köyünün yarısı Eğridir Mevlevihanesinin vakfı idi. Diğer yarısı da Yazla'daki Hangahın vakıfları arasındaydı. Bunlardan başka değirmen, ev, ve dükkân kiralari vakıf gelirleri arasında yer almaktaydı. Seyfullah Dede ismiyle bilinen zatın türbesi de Mevlevihane'de bulunmaktaydı.

(Resim: 20) — Kavaklı camii temel atma töreni. Sağda Mevlevî Ali Dede, önünde, Tahrirat Md. Nuri bey, önünde Abani sanıklı Cigerci Hacı Mustafa, sağında Hocazade Hakkı önde dua eden Müftü şakir Efendiler, solda eşraf ve subaylar. (Foto: Hüsnü Seren)

Güngör'ün Seyfullah Dede için yazmış olduğu maddede onun muhtemelen Mevlevi tarikatının Eğridir'deki ilk temsilcisi olabileceği ileri sürülür. Türbesinin Hamam Mahallesinde tarihi bir evin içinde olduğu ve

²⁹ Böcüzade

³⁰ İLGAR Yusuf, Afyonkarahisar Mevlevihanesi

³¹ ÇİFTÇİOĞLU İsmail, Germiyan Beyliği
Döneminde Kütahya'da Mevlevilik

³² age

halk arasında Mevlana Celaleddin Rumi'nin kardeş çocuğu olduğu söylentisinden söz edilir. Şeyh Osman Nuri 1912 yılındaki mevlevihaneler, şeyhleri, bânîleri yahut türbelerinde yatan zatlar başlıklı listede Eğridir Mevlevihanesi şeyhi olarak yer alır. 1.Dünya Savaşı Mücahiddin-i Mevleviyye alayına Şeyh Osman Nuri de iki dervişıyle katılmıştır. 1917'de diğ er dervişlerle birlikte Halep'te çekilmiş bir fotoğrafı vardır. Edirneli Kadir Dede'nin, Mevlevi Taburu ile ilgili olarak tuttuğu notlarında "Seferberliğin bidâyetinden nihâyetine kadar" vefat eden 14 şeyhin isimleri arasında Osman Nuri Efendi'nin ismi de yer alır. Cemaleddin Çelebi'nin Abdülhalim Çelebi Efendi'nin ikinci meşihati zamanında baş tarikatçı olarak Konya'da Mevlâna Dergâhı"nda bir sene vazife görmüş, ondan sonra Eğridir Mevlevihanesi'ne şeyh tayin olunarak 1925 yılına kadar bu vazifede kalmış olduğunu Yakup Şafak'ın yazısından anlıyoruz. Tekkelerin hükümet tarafından kapatılmasından sonra geri dönmüş ve Konya'da ailesi ve çocukları yanında ölmüştür. Mezarı Mevlâna Türbesi'nin güneyindeki Üçler Mezarlığı içindedir. Mevlevi sikkesi kabartmasını taşıyan mezar taşında şu kitabeyi okuyoruz: *"Sülale-i Mevlâna"dan Konya Mevlevihanesi Ser-tarîkatçısı ve Eğirdir Mevlevihanesi Postnişîn-i sâbıkı Arîf Çelebizâde Cemaleddin Efendi ruhuna fatiha 11 Ekim 1928."*

Güngör, Bereket Dede ismiyle anılan fakat kabrinin nerede olduğu bilinmeyen bir mevleviden söz eder.